

ATVIRO DARBO SU JAUNIMU PLĖTROS ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE GALIMYBIŲ STUDIJA

Užsakovas - Šilutės rajono savivaldybė
Šilutės rajono savivaldybės administracijos
Jaunimo reikalų koordinatore (vyriausioji specialistė)

Rimantė Čiutienė
El. p. rimante.ciutiene@silute.lt
Dariaus ir Girėno g. 1, LT-99133 Šilutė
www.silute.lt
Tel. (8 441) 79 281

2021 metai, Šilutė

ĮVADAS

2020 metais Šilutės rajono savivaldybė (toliau – savivaldybė) įsigijo **ATVIRO DARBO SU JAUNIMU PLĖTROS ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE GALIMYBIŲ STUDIJĄ** (toliau – galimybių studija). Savivaldybė siekia kokybiškai įgyvendinti valstybės perduotą savivaldybėms jaunimo politikos funkciją. Šilutės savivaldybės siekia tapti labiau #jaunimui draugiška, kurti galimybes jaunimui būti ir veikti rajone, bei taip stiprinti vietos identitetą.

Šios galimybių studijos tikslas teikti siūlymus, išvalgas, aptarti darbo su jaunimu tendencijas, įvairias darbo su jaunimu formas, bei rekomenduoti kaip jas pritaikyti Šilutės rajono savivaldybėje, siekiant gerinti jaunimo situaciją.

Galimybių studijos rengėjams buvo keliami šie uždaviniai:

- » Identifikuoti esmines Šilutės rajono jaunimo problemas, jų priežastis bei jaunuolių poreikius savirealizacijai;
- » Išsiaiškinti Šilutės rajono jaunų žmonių požiūrį į jaunimo situaciją ir esamas problemas bei jų nusiteikimą prisidėti prie problemų sprendimo;
- » Atlikti potencialių darbui su jaunimu tinkamų erdvių Šilutės rajone ir galimų partnerių paslaugų jaunimui teikimui identifikavimą;
- » Pasiūlyti darbo su jaunimu formas (atviras, mobilus, gatvės, informacinis, išmaniojo darbo su jaunimu metodai ir kt.) ir galimus teikėjus (atvirus centrus, atviras erdves darbui su jaunimu ir kt.) Šilutės rajono teritorijoje.

Rengiant galimybių studiją buvo atliktas kokybinis mišrios metodikos taikomasis tyrimas. Tyrimu buvo siekiama sužinoti, kaip suinteresuotosios grupės (remiantis technine specifikacija): dirbantieji su jaunimu, bendruomenių atstovai, savivaldybės specialistai, švietimo įstaigų vadovai, seniūnijų atstovai, jauni žmonės mato jaunimo situaciją Šilutės rajone, kokias pagrindines jaunimo problemas ir interesus įvardija.

Tyrimo uždaviniai:

- » Pažinti vyraujančią požiūrį į jaunimo situaciją, jaunimo problemas ir laisvalaikio praleidimo galimybes;
- » Sužinoti suinteresuotų grupių požiūrį, kur ir kokios paslaugos jaunimui yra reikalingos;
- » Išanalizuoti esamas teisinės kokybiškų paslaugų jaunimui teikimo prielaidas.

Rengiant galimybių studiją buvo naudojami šie tyrimo metodai:

- » Savivaldybės ir nacionalinių teisės aktų, dokumentų ir vidutinės ir ilgos trukmės strateginių dokumentų analizė;
- » Žvalgybiniai pusiau struktūruoti interviu su įvairiais specialistais, dirbančiais Šilutės rajone;
- » Žvalgybinės pusiau struktūruotos fokus grupės su Šilutės rajono jaunais žmonėmis, bendruomenių atstovais;
- » Internetinė jaunų žmonių apklausa apie laisvalaikio praleidimo galimybes savivaldybėje ir jų interesus.

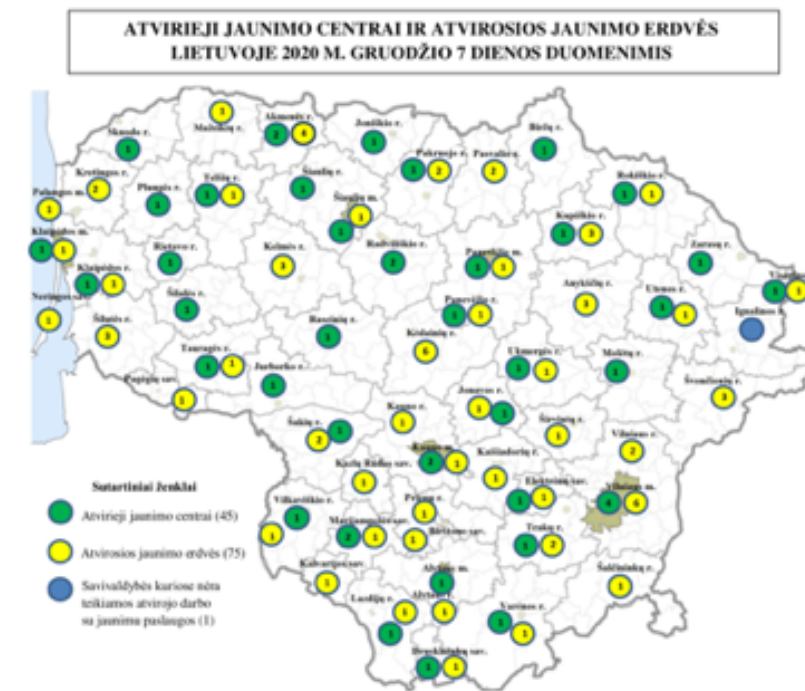
Iš viso žvalgybinėje tyrimo dalyje, 2020 metų spalio – lapkričio mėn. dalyvavo 20 dalyvių. Buvo organizuotos 3 grupinės diskusijos, 3 individualūs, ekspertiniai pokalbiai. Šilutės rajono gyventiečių ir bendruomenių lankymas neįvyko dėl COVID-19 pandemijos suvaržymų. Internetinę apklausą užpildė 317 respondentai. Remiantis tyrimo duomenimis, parengtos rekomendacijos. 2021 m. bus surengta vieša diskusija, skirta aptarti rekomendacijas ir jų galimą įgyvendinimą su Šilutės rajono bendruomene, sprendimų priėmėjais, jaunais žmonėmis.

Duomenų analizės eiga:

Tyrimo duomenys yra pateikiami tyrėjų terminais. Duomenys buvo nagrinėjami induktyviai, netaikant iš anksto numatytų kategorijų. Analizės metu duomenys buvo suskaidyti į prasminius vienetus, juos koduojant ir pasižymint esmines mintis. Vėliau vyko empirinis kategorijų aprašymas, kurio metu buvo išryškintos pagrindinės tyrimo įžvalgos.

DARBO SU JAUNIMU VIZIJA LIETUVOJE

Jaunimo reikalų departamento prie SAM (toliau – JRD) internetiniame puslapyje (<https://jrd.lt/informacija-jaunimui/atviri-jaunimo-centrai>) 2020 metų gruodžio 7 d. duomenimis Lietuvoje veikia 45 Atvirieji jaunimo centrai, 75 Atvirosios jaunimo erdvės, darbas su jaunimu gatvėje vykdomas 5 didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Alytuje). 2021 metų mobiliojo darbo su jaunimu finansavimo konkursui Jaunimo reikalų departamentas gavo beveik 30 paraiškų, šį darbo su jaunimu forma yra šiuo metu sparčiausiai auganti Lietuvoje. Jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas teikia 13 jaunimo informavimo ir konsultavimo taškų arba centrų. Pagal JRD duomenis 2020 m. gruodžio mėn. tik 1 Lietuvos savivaldybėje (Ignalinos r.) nebuvo teikiamos darbo su jaunimu paslaugos.

2020 m. spalio 28 d. Nr. A1-1048 SADM *ministro įsakymu įteisinti* 5 atnaujinti arba parengti darbo su jaunimu formų aprašai:

- 1.** Darbo su jaunimu gatvėje tvarkos aprašas (atnaujintas);
- 2.** Mobiliojo darbo su jaunimu tvarkos aprašas (atnaujintas);
- 3.** Atvirojo darbo su jaunimu tvarkos aprašas (atnaujintas)
- 4.** Jaunimo informavimo ir konsultavimo tvarkos aprašas (naujas);
- 5.** Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo tvarkos aprašas (naujas).

Per 2021 metus įstaigos / organizacijos norinčios pretenduoti į JRD skiriamą finansavimą darbui su jaunimu 2022 metams turės pasikeisti įstatus / nuostatus, nurodant, kad vienas iš įstaigos tikslų yra vykdyti darbą su jaunimu. Šiuos pakeitimus įstaigos ir organizacijos turi pasidaryti iki 2021 m. liepos mėn.

2020 metų pabaigoje JRD paviešino Jaunimo politikos 2030 ateities viziją, kurią sudaro 6 pagrindinės kryptys:

- 1.** Psichinė, emocinė ir fizinė jaunimo sveikata;
- 2.** Praktinių įgūdžių ugdymas
- 3.** Paslaugos 20-29 m. jaunimui;
- 4.** Profesinis orientavimas;
- 5.** Vieno langelio principu (angl. k. - one-stop shop) veikiantys atvirieji jaunimo centrai;
- 6.** Išmanieji darbo su jaunimu metodai.

Aukščiau išvardinti aspektai ir naujovės turi tiesioginės įtakos ekspertų siūlymams ir rekomendacijoms Šilutės rajono savivaldybei, kaip vystyti jaunimo politiką, darbą su jaunimu rajone.

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS JAUNIMO POLITIKAI

2020 metai buvo išskirtiniai dėl globalios COVID-19 pandemijos. Visuotinio ir dalinio karantino metu pavasarį ir rudenį jauni žmonės bendrai praleido virš 5 mėnesių mokydami nuotoliniu būdu, negalėdami lankyti įprastų laisvalaikio praleidimo veiklų (pvz.: sportuoti, lankyti būrelius), būriuotis su kitais jaunuoliais. Galimybių studijos atliktų anketinės apklausos ir nuotolinių fokus grupių rėmuose, bei kitų jaunimo politikos ir jaunimo situacijos tyrimų atliktų nacionaliniame lygmenyje pastebimos šios tendencijos:

- » Išryškėjo jaunuolių poreikis stiprinti emocinę ir psichologinę sveikatą. Jaunuoliai įvardina, kad mokyklose, kuriose dirba profesionalus psichologas, ši problema yra mažesnė.
- » Persisotinimas technologijomis. Jaunuolių nebesudomina net ypatingos kokybės nuotolinis turinys, taip pat jie neįvardina, kad laisvalaikis su telefonu ar žaidžiant kompiuterinius žaidimus yra prasmingas.
- » Jaunimo darbuotojai įvardina, kad jiems labai sunku kurti santykį dirbant su jaunuoliais nuotoliniu būdu, jei santykio iki karantino nebuvo.
- » Tyrimai rodo, kad fizinio aktyvumo poreikis jaunimui tapo aktualesnis.
- » Atsirado ryškus poreikis gyvam bendravimui ir poreikis susirasti naujų draugų.
- » Išryškėjo nauja tema jaunimo darbuotojams- dirbti melagienų (angl. k. - fake news) srityje - visuomenės sveikata, vakcinų nauda.

Visoje Lietuvoje virš 1000 jaunuolių gavo baudas už apsauginių kaukių nedėvėjimą pirmos bangos metu, tik trečdalis baudų buvo apmokėta. Tai yra nauji iššūkiai ir temos darbo su jaunimu laukui. Visuomenės sveikata, skiepų svarba ir nauda, psichologinė, emocinė ir fizinė sveikata bus temos, kuriomis dirbs jaunimo darbuotojai 2021 metais.

Suvaldžius pandemijos situaciją ir grįžus į įprastą gyvenimo vėžias, jaunimo socializacijos poreikis, susiburti ir bendrauti, turėti erdvę būti, bus pasiekęs viršūnę, galima daryti prielaidą, kad jaunimo centrų lankytojų skaičius Lietuvoje turėtų didėti.

TEISINIS DARBO SU JAUNIMU REGLAMENTAVIMAS

Darbo su jaunimu funkcijos yra apibrėžtos nacionaliniuose, Šilutės rajono savivaldybės strateginiuose ir kituose dokumentuose. Jaunimo politika Lietuvoje įgyvendinama nuo 1996 metų, o darbas su jaunimu - nuo 2006 metų. Darbas su jaunimu, atviri jaunimo centrai ir erdvės, taip pat kitos darbo su jaunimu formos per daugiau nei dešimtmetį įsitvirtino kaip viena iš pagrindinių jaunimo politikos įgyvendinimo priemonių, skirtų didžiajai daugumai jaunų žmonių, tarp jų - ir mažiau galimybių turintiems, su problemomis susiduriantiems ir neaktyviems jaunuoliams. 2015 metais JRD užsakymu atlikta Darbo su jaunimu įgyvendinimo Lietuvoje analizė siūlo vystyti įvairias darbo su jaunimu formas, siekiant užtikrinti šių paslaugų prieinamumą, kokybę ir geriau atliepti skirtingus tikslo grupių poreikius.

2019 metais siekiant užtikrinti kokybišką darbo su jaunimu formų plėtrą Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu (2019 m. spalio 15 d. Nr. A1-614) buvo patvirtinti darbo su jaunimu gatvėje, mobiliojo darbo su jaunimu, atvirojo darbo su jaunimu tvarkos aprašai, kurie detalizuoja šių paslaugų jaunimui kokybišką įgyvendinimą. 2020 m. atsirado 2 papildomi aprašai (SADM ministro 2020 m. spalio 28 d. Nr. A1-1048 įsakymu): Jaunimo informavimo ir konsultavimo tvarkos aprašas ir Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo tvarkos aprašas.

Šilutės savivaldybės lygmuo:

Atlikus savivaldybės dokumentų, teisės aktų ir atliktų tyrimų analizę galima teigti, kad Šilutės rajono savivaldybė kryptingai formuoja ir įgyvendina jaunimo politiką rajone. Darbas su jaunimu yra reglamentuotas vadovaujantis nacionaliniais reikalavimais. Savivaldybė atsižvelgia į nacionalines tendencijas ir prioritetus:

Šilutės rajono savivaldybės 2015 - 2024 m. strateginiame veiklos plane, uždavinyje 4.1.2. „Plėtoti neformalųjį švietimą, suteikti palankias galimybes individualių gebėjimų plėtrai ir specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimui“ numatytos šios priemonės darbui su jaunimu vystyti:

A. 4.1.2.2 priemonė „Mokinių ir jaunimo kūrybos bei laisvalaikio centro steigimas“. Tai yra atviro jaunimo centro steigimas.

B. 4.1.2.3 priemonė „Jaunimo veiklai erdvių tinklo sukūrimas seniūnijose“. 6 atvirų jaunimo erdvių sukūrimas.

Šios suplanuotos priemonės leidžia teigti, kad savivaldybė turi ambicijų darbu su jaunimu srityje.

Kiti šio strateginio dokumento tikslai sukuria šias prielaidas vystyti jaunimo politiką Šilutės rajone atliepiančią naujausias Nacionalinės jaunimo politikos tendencijas:

4.1.2.5. Socialinės rizikos šeimose augančių jaunuolių integravimo į darbo rinką programos parengimas ir įgyvendinimas. 2020 m. Lietuvoje 15 savivaldybių turėjo jaunimo užimtumo vasarą (t.y. jaunimo pirmojo įsidarbinimo) programas. Šioje galimybių studijoje pateikiamas Elektrėnų savivaldybės pavyzdys susipažinimui.

4.1.2.6. Jaunimo nevyriausybinių sektoriaus veiklos skatinimo programos parengimas ir įgyvendinimas. Iš anketoje surinktų duomenų bei fokus grupių diskusijų išryškėjo poreikis jaunimo organizacijoms ir aktyviems jaunuoliams turėti susibūrimo erdvę: „Jaunimo biurą“ ar „jaunimo bendradarbiystės erdvę“, kurioje jie galėtų planuoti ir organizuoti veiklas, stiprinti bendradarbiavimą. Tokia erdvė galėtų atsirasti prie jaunimo centro. Ši erdvė prisidėtų prie numatyto uždavinio įgyvendinimo.

4.1.2.7. Projektų jaunimo užimtumui skatinti rengimas ir įgyvendinimas. Žvalgomųjų interviu metu buvo įvardintos idėjos įvairių erdvių, kurios galėtų būti įveikintos projektinės veiklos pagalba, bei įvardinti gerieji įgyvendintų projektų, skirtų jaunimui, pavyzdžiai išnaudojant Šilutės rajono VVG skirtas lėšas. Taip pat, atviroje erdvėje dirbantis jaunimo darbuotojas yra puikus resursas rengti, įgyvendinti ir administruoti jaunimo projektus.

Strateginio plano priemonės 4.1.1.5; 4.1.1.6 ir 4.2.1.4 skirtos sporto infrastruktūrai atliepia dažnai anketinėje apklausoje atsikartojančius jaunuolių poreikius didesniai sportinių veiklų kiekiui, atnaujinti sporto infrastruktūrą rajone ir poreikį erdvėms sportuoti po stogu.

Atlikus „Socialiai saugios ir sveikos aplinkos kūrimo programos aprašymo“ (patvirtintas Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. A1-133) parengto pagal Šilutės rajono savivaldybės strateginį veiklos planą analizę galima teigti, gal jaunimo politikai skiriamas pakankamas dėmesys ir planuojama ambicingai, siekiant plėsti paslaugų jaunimui kokybę. Programos tikslas: „Užtikrinti jaunimo politikos plėtojimą Šilutės rajono savivaldybėje“ yra įgyvendinamas per 3 prioritetus: 1. Jaunimo savanoriškos tarnybos modelio (toliau - SVO) įgyvendinimas; 2. Darbo su jaunimu formų plėtos ir kokybės užtikrinimas; 3. Jaunimo įgalinimo ir įtraukimo į pilietinę veiklą galimybių kūrimas ir plėtra.

Dokumente aptariama esama darbo su jaunimu situacija, savivaldybėje veikia 2 atviros erdvės, siekiant didinti veiklos kokybę įvardinamas poreikis finansuoti jaunimo darbuotojų etatus, įvardinamos veiklos plėtros kryptys: projektinė veikla, skirtingų lyčių poreikių tenkinimas, tarptautinio darbo su jaunimu (dalyvavimo mobilumo projektuose galimybės). SVO įgyvendinama pavyzdinčiai. Šilutės rajone organizuojamos savanoriškos veiklos apimtys gerokai viršija nacionalinius vidurkius.

Šilutės rajono savivaldybės 2019 metais patvirtintas „Studentų rėmimo programos tvarkos aprašas“, jo įgyvendinimas yra gerasis pavyzdys, kurį galėtų perimti kitos Lietuvos savivaldybės. Siekiant stiprinti regioninį identitetą, sukurti prielaidas jaunų specialistų grįžimui į savivaldybę po studijų, tokių programų įgyvendinimas labai svarbus.

Susipažinus su 2016 m. parengta „Jaunimo politikos kokybės Šilutės rajono savivaldybėje 2012 – 2014 metų vertinimo ataskaita“ pastebimi pokyčiai ir išlikusios tendencijos:

» Sustiprintos jaunimo politikos įgyvendinimo sritys: „Jaunimo apklausos ir tyrimai“ ir „Jaunimo politikos tobulinimas ir inovacijos“ įgyvendinant šią galimybių studiją bei vykdamas projektinę veiklą, kuri yra remiama VVG lėšomis, pritraukiant finansavimą atviram darbui su jaunimu.

» Analizuojant iš 2020 metų perspektyvos, sumažėjo tarptautinis bendradarbiavimas jaunimo politikos srityje (t.y. sumažėjo jaunimo mobilumo galimybių) bei nustojo veikti 2014 metais kurtas jaunimo informavimo ir konsultavimo taškas, jo funkcijas perėmė Klaipėdos apskrities jaunimo informavimo taškas, Klaipėdos jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“.

» Dokumente siūloma kryptingai vystyti darbą su jaunimu rajone, tam parengiant strategiją. Ši galimybių studija pateiks pagrindines gaires darbo su jaunimu strateginei plėtrai rajone.

» Jaunimo politikos įgyvendinimo Šilutės rajone stiprybė yra darbas su savanoriais, nes rekomendacija vystyti savanorystę Šilutės pilnai įvykdyta.

Šilutės rajono savivaldybės, Šilutės miesto, Šilutės rajono vietos veiklos grupės vidutinės ir ilgos trukmės strateginiuose dokumentuose planuojama jaunimui skirta infrastruktūra, teikiamas didesnis dėmesys jaunimo užimtumui, kokybiškoms paslaugoms jaunimui bei jaunimo problemų sprendimui. Taip pat, skatinamas jaunimo verslumas, sąlygų jaunimui dirbti sudarymas, prioretizuojamas sąlygų lengvatiniam įsikūrimui jaunimui sudarymas, pilietiškumo skatinimas per savanorystę. Pabrėžiamas jaunimo laisvalaikio galimybių didinimo ir jaunimo informavimo svarba.

Nacionalinis lygmuo

Per pastaruosius 15 metų išsigrūnino tokios jaunimo laisvalaikio praleidimo veiklos: Jaunimo organizacijų veikla (pvz., Skautai ar Šauliai), neformalusis vaikų švietimas (toliau – NVŠ) ir atviras darbas su jaunimu, savanorystė, jaunimo iniciatyvos ir kt. Praeityje šios veiklos buvo laikomos sinonimais arba tapatinamos. Per pastaruosius 15 metų buvo išgryninti finansavimo mechanizmai, atsirado reikalavimai kokybei ir teikėjams, viešosios politikos sritims formuojant kryptingus prioritetus (švietimo srityje – ugdymo prioritetus, nevyriausybiname sektoriuje – pilietiškumo ugdymo ir dalyvavimo, socialinėje srityje – įtraukties ir prevencijos). Šilutės rajono savivaldybė – ne išimtis: šios jaunuolių laisvalaikio organizavimo formos yra pripažįstamos, išskiriamos kaip prioritetas strategijoje, joms skiriamas savivaldybės finansavimas. Apklausos duomenys rodo, kad ypatingai aktualios laisvalaikio praleidimo kryptys: meninė/kultūrinė saviraiška per šokį, sportas (krepšinis, tinklinis ir futbolas);

Visoms šioms darbo su jaunimu formoms skiriamas projektinis finansavimas. Viena didžiausių spragų, kad jaunimo politiką apibrėžiančiuose įstatymuose nėra įtvirtintas jaunimo darbuotojo (profesijos) terminas. Nors anksčiau šis terminas buvo vartojamas ir buvo apibrėžtas JRD direktoriaus įsakymu, taip pat jis buvo taikomas reikalavimuose atviriems jaunimo centrams, o finansavimo konkursuose numatyti konkretūs reikalavimai šiems specialistams.

Kiti nacionaliniai teisės aktai

Savivaldybė diegdama atvirą darbą su jaunimu efektyviau įgyvendins savivaldybėms deleguotą vaikų ir jaunimo teisių apsaugos funkciją (Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (Žin., 2002, Nr. 96-4171). Šios funkcijos įgyvendinimą reglamentuoja Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3214; 2010, Nr. 54-2644) ir Nacionalinės jaunimo politikos 2011-2019 metų plėtros programos įgyvendinimo planas (Žin., 2010, Nr. 142-7299) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 19 d. nutarimas Nr. 618 „Dėl Bazinio paslaugų šeimai paketo patvirtinimo“ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymą Nr. A1-93 „Dėl Socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2020-11-30). Kiti dokumentai patvirtinti JRD direktoriaus įsakymais: Atvirų jaunimo centrų veiklos aprašas; Atvirų jaunimo centrų ir erdvių koncepcija; Jaunimo darbuotojų veiklos aprašas; Rekomendacijos atvirų jaunimo centrų veiklos kokybės užtikrinimui ir kt.

Metodinis palaikymas

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengė metodinius leidinius apie įvairias darbo su jaunimu formas (atvirąjį, mobilųjį, gatvės ir informacinį), jaunimo centrų steigimą, teikia mokymus ir konsultacijas savivaldybėms ir organizacijoms.

Finansavimas

JRD skelbia kasmetinius finansavimo konkursus įvairioms darbo su jaunimu formoms: atvirajam, mobiliajam, darbui su jaunimu gatvėje. Projektams finansuoti skirta parama siekia nuo 4 000 (minimali) iki 16 000 (maksimali atviriems jaunimo centrams ir mobiliam darbui su jaunimu) eurų. Skelbiami konkursai finansuoti 1 arba 2 metų trukmės atvirų jaunimo centrų programoms. 2021 metais planuojamas 2-3 kartus finansavimo didinimas mobiliam darbui su jaunimu ir atviriems jaunimo centrams.

Šilutės rajono savivaldybės jaunimo laisvalaikio praleidimo klausimyno rezultatų duomenų analizė

Ruošiant atviro darbo su jaunimu plėtros Šilutės rajone galimybių studiją buvo atlikta anketinė apklausa. Apklausos tikslas – surinkti informaciją apie jaunuolių, gyvenančių Šilutės rajone, nuomonę apie laisvalaikio praleidimo galimybes rajone ir jų siūlymus, kaip plėtoti ir įvairinti laisvalaikio praleidimo galimybes, įvardinti jiems aktualias temas.

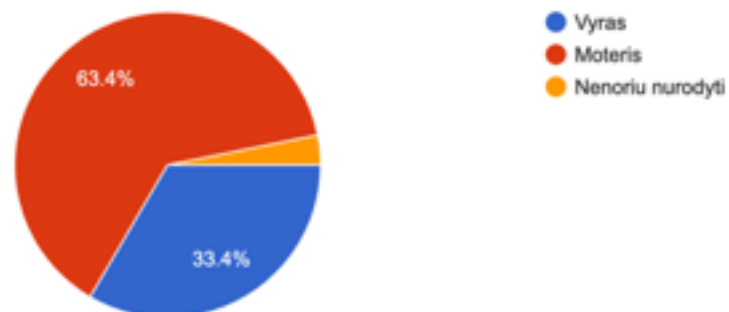
Pagrindiniai iššūkiai analizuojant jaunimo laisvalaikį yra šios socialinės grupės išskirtinumas. Jaunimo socialinę grupę politikos formuotojai dažnai mato kaip homogenišką, t.y. vieningą grupę, tuo tarpu ši grupė yra itin įvairi – heterogeniška – dėl jos narių interesų įvairovės, dėl šiam amžiaus tarpsnyje vykstančių esminių gyvenimo įvykių ir dėl sprendimų priėmimo šiame amžiuje. Išskirtinė reikšmė šiame amžiaus tarpsnyje tenka laisvalaikiui ir galimybėms laisvalaikį leisti su bendraamžiais ir draugais. Būtent šis poreikis motyvuoja jaunuolius veikti, įsitraukti į veiklas bei įgyti reikiamus įgūdžius, kurių prireiks ir tolimesniame gyvenime.

Analizuojant jaunimo nuomonę apie laisvalaikį, svarbu pažymėti, kad šiai amžiaus grupei sudėtinga matyti platesnį viešosios politikos kontekstą. O turint omenyje skirtingus asmenų nuo 14 iki 29 metų poreikius, duomenis būtų sudėtinga vertinti neišskiriant siauresnių amžiaus grupių. Todėl internetinė apklausa buvo pagrįdai skirta tirti 14–19 metų jaunuolių, gyvenančių Šilutės rajone, nuomonę ir požiūrį. Apklausos įžvalgos buvo aptartos fokus grupėje su jaunimu ir fokus grupėje su specialistais, dirbančiais su jaunimu 2020 m. lapkričio 28 d. Šių diskusijų metu analizuotos esminės įžvalgos ir surinkta papildoma informacija bei pasiūlymai iš Šilutės rajono mokinių.

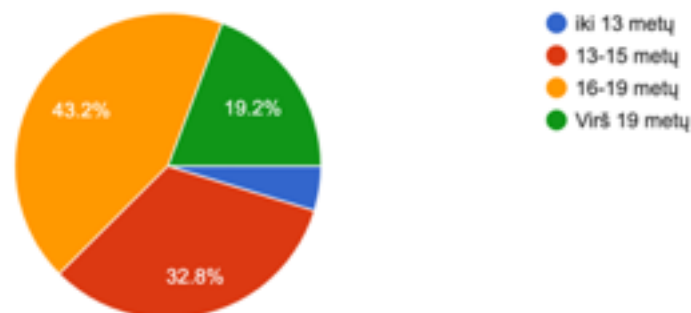
Internetinė apklausos anketa buvo pildoma 2020 m. spalio 14 d. - lapkričio 15 d. laikotarpyje. Ją užpildė 317 respondentų, anketai ir jos duomenų analizei netaikomi akademinio tyrimo reikalavimai.

Sociologinė informacija

Jūsų lytis?
317 responses

Jūsų amžius?
317 responses

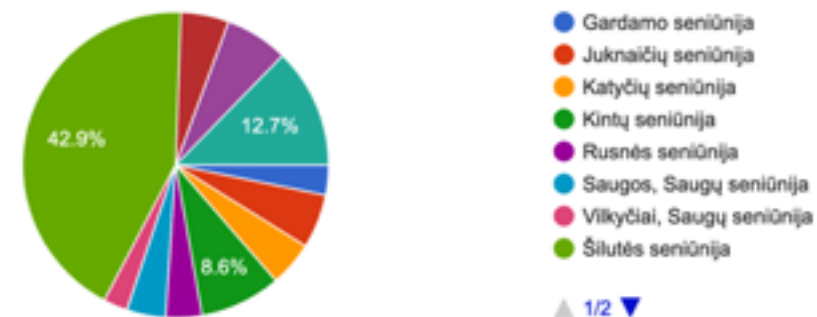
Grafikas Nr. 1

Anketą užpildė 201 mergina, 106 vaikinai, 10 respondentų nenorėjo nurodyti savo lyties.

Grafikas Nr. 2

15 respondentų nurodė, kad jiems yra iki 13 metų, 104 – 13-15 metų, 137 – 16-19 metų ir 61 vyresni nei 19 metų.

Jūsų gyvenamoji vieta? (seniūnija)
315 responses

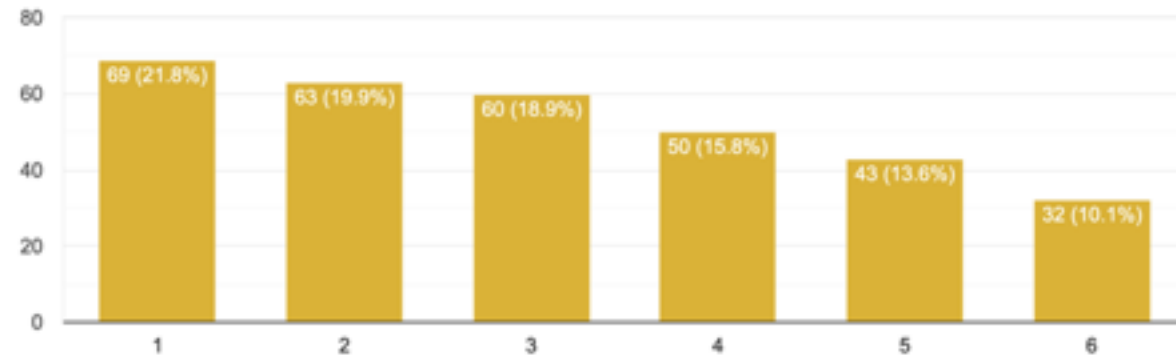

Grafikas Nr. 3

Respondentų pasiskirstymas pagal seniūnijas: Šilutės – 135 respondentai; Žemaičių Naujamiesčio – 40; Kintų – 27; Saugų – 21; Vainuto – 21; Juknaičių – 18; Švėkšnos – 16; Katyčių – 15; Rusnės – 12; Gardamo – 10; nenurodė – 2.

Kiek esate patenkinti laisvalaikio praleidimo galimybėmis vietoveje, kurioje gyvenate? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausias)

317 responses

Grafikas Nr. 4

39,5 proc. respondentų laisvalaikio praleidimo galimybes savo gyvenamojoje teritorijoje vertina teigiamai. 47 proc. respondentų laisvalaikio praleidimo galimybes visoje Šilutės rajono savivaldybėje vertina labiau teigiamai nei neigiamai.

Grafikas Nr. 5

Vertinimų vidurkiai pagal seniūnijas

Seniūnijos	Savo gyvenvietėje	Visame rajone
Visų respondentų atsakymų vidurkis	3,1	3,35
Gardamo	2,7	3,2
Juknaičių	2,94	3,78
Katyčių	4,67	4,6
Kintų	4,52	4,11
Rusnės	3,58	3,33
Saugos, Saugų seniūnija (12 resp.)	2,69	3,54
Vilkyčiai, Saugų seniūnija (8 resp.)	3,38	4,25
Šilutės	2,44	2,57
Švėkšnos	3,5	4
Vainuto	3,9	4,43
Žemaičių Naumiesčio	3,33	3,68

Lentelė Nr. 1

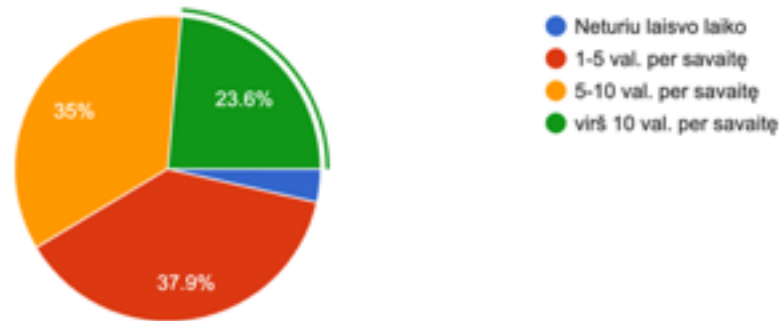
Respondentų komentarai (po vertinimais respondentai galėjo pakomentuoti pasirinkimus):

59 respondentai pakomentavo savo atsakymo pasirinkimą. Dauguma respondentų komentavo, kad trūksta laisvalaikio praleidimo galimybių. Dažniausiai minimi komentarai: trūksta pasirinkimo galimybių (įvairovės); nėra erdvės, kur galima nueiti ir pabūti su draugais; trūksta pramogų (kino salės, biliardo, boulingo); atvira erdvė yra per maža (autorių pastaba: „Šilutės atvira erdvė“); minima, kad boulingas buvo vienintelė erdvė rinktis, bet ją uždarė; reikia renovuoti ir plėsti infrastruktūrą; daug maisto parduotuvių, geriau būtų prekybos centrai; nėra nueiti kur, bet veiklos pakanka. Net 10 proc. respondentų, atsakiusių į šį klausimą, labai teigiamai vertino laisvalaikio galimybes. Šilutės miestas įvardinamas kaip vieta, kur yra ką veikti. Bet Šilutėje gyvenantys respondentai laisvalaikio praleidimui galimybes vertina žemiausiai. Mažosiose seniūnijose gyvenantis jaunimas įvardina, kad turi ką veikti – tą matome ir iš anketos duomenų apie pasitenkinimą laisvalaikiui (ypač Katyčių ir Kintų, taip pat Vainuto, Rusnės ir Švėkšnos seniūnijose).

Įvardijamas poreikis komercinėms laisvalaikio praleidimo galimybėms ir pramogoms. Jaunuoliai nurodo, kad trūksta erdvių būti ir susitikti, bei kad tos erdvės leistų pasirinkti įvairias veiklas. Ekspertų komentaras: Respondentai įvardina poreikį jaunimo centrui, toks pats poreikis buvo išsakytas fokus grupių su jaunuoliais metu. Taip pat įdomu pastebėti, kad anketinėje apklausoje transportas, susiekimas neminimas, kaip jaunimo problema. Nors diskutuojant fokus grupėje paaiškėjo, kad mažųjų seniūnijų jaunimo galimybes įsitraukti į rajono veiklas savaitgaliais yra minimalios dėl atstumų ir viešojo transporto stygiaus.

Kiek laiko jaunuoliai skiria laisvalaikiui

Kiek laiko per savaitę skirate laisvalaikiui?
314 responses

Grafikas Nr. 6

3,5 proc. respondentų nurodė, kad neturi laisvo laiko. 58,6 proc. visų respondentų turi 5 ir daugiau valandas laisvalaikio per savaitę. Laisvalaikio praleidimo poreikis yra aktualus.

Kada paskutinį kartą prasmingai praleidote savo laisvalaikį ir kaip?

Į šį klausimą atsakė 179 respondentai (56 proc. visų atsakiusiųjų). Didžioji dauguma respondentų įvardino, kad pastaruoju metu (tą savaitę) prasmingai leido laiką. Apie 20% respondentų įvardino, kad nepamena kada arba kad daugiau nei prieš 6 savaites. Laiką prasmingai (jų nuomone) respondentai leido: sportuodami arba aktyviai leisdami laiką; skaitydami knygą; su draugais; kitame mieste (Klaipėdoje, Palangoje arba Tauragėje); kine; kavinėje; renginiuose (šventės, diskotekos); boulinge; savanoriaudami; jaunimo organizacijos / klubo veiklose.

Jaunuoliai neminėjo socialinių tinklų, kompiuterinių telefoninių žaidimų kaip prasmingo laisvalaikio praleidimo. Atvira erdvė Liepų gatvėje minima, kaip vieta prasmingai veiklai ir laisvalaikiui (autorių pastaba: „Šilutės atviroji erdvė“).

Nurodykite, kaip leidžiate savo laisvalaikį? (kokius užsiėmimus, būrelius lankote, ką veikiate su draugais)

Į šį klausimą atsakė 199 respondentai (63 proc. visų atsakiusiųjų). Dažniausi atsakymai: sportas ir sporto būreliai (tinklinis, krepšinis, futbolas), tiek pat, meniniai būreliai po 53 paminėjimus (įvairūs šokiai); daug respondentų minėjo laiką su draugais ir vaikščiojimą po miestą (taip pat važinėjimą automobiliu ratais); filmų žiūrėjimas; jaunimo organizacijos; kavinės; laisvalaikis prie kompiuterio ar telefono.

Kokio laisvalaikio praleidimo galimybių Jums trūksta Jūsų gyvenamojoje teritorijoje?

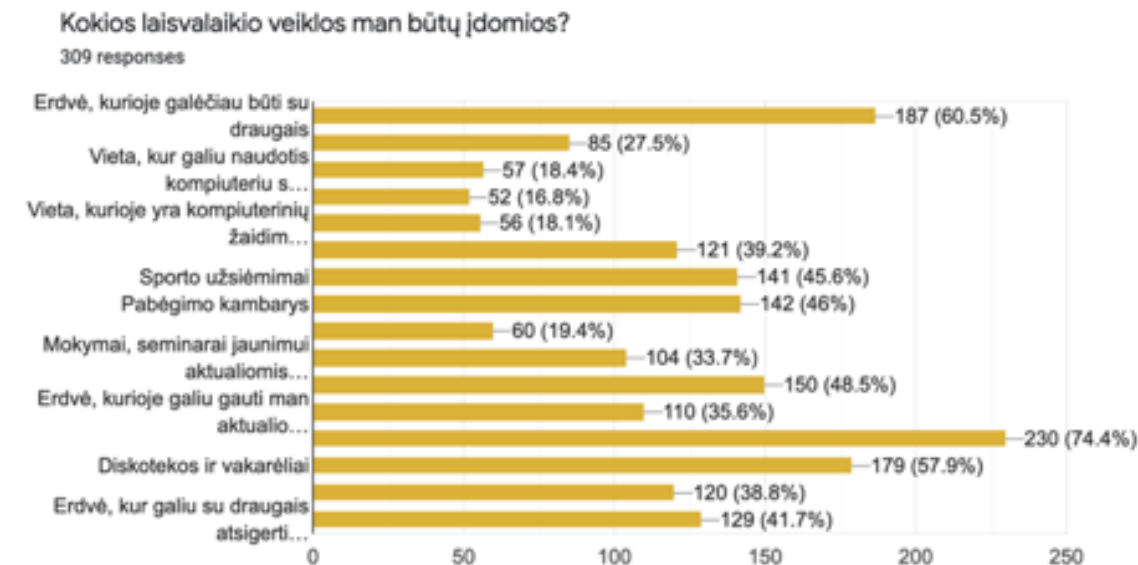
Į šį klausimą atsakė 160 respondentai (49 proc. visų atsakiusiųjų). Dažniausiai minimi atsakymai buvo sugrupuoti į šias kategorijas:

- » Draugų (7,5%);
- » Jaunimo erdvių (8%);
- » Netrūksta nieko (18%);
- » Kino teatro (18%);
- » Boulingas (9,4%);
- » Diskotekų (8%);
- » Vieta pabūti, ypač šaltuoju metų laiku;
- » Komerčinio laisvalaikio;
- » Sporto infrastruktūros, ypač šaltuoju metų laiku;
- » Daugiau būrelių;
- » Parkų ir viešųjų erdvių.

Ryškos 3 kryptys – 1) poreikis darbui su jaunimu – erdvė, kur galima susirinkti ir būti, bei susirasti draugų; 2) Erdvės būti ir sportuoti šaltuoju metų laiku; 3) komercinės laisvalaikio praleidimo galimybės;

Fokus grupėje su jaunais žmonėmis diskutavome apie jų bendraamžių poreikį susirasti draugų, kuris išryškėjo anketose. Respondentai teigia, kad toks poreikis yra, ypač mažosiose gyvenvietėse, iš kurių jaunieji vyksta geltonuoju autobusiuku į mokyklas. Bet taip pat tai aktualu ir mieste gyvenantiems jaunuoliams.

Grafikas Nr. 7

Respondentų atsakymai: Įdomiausios jaunuoliams laisvalaikio veiklos:

74,4 proc. norėtų kino ir filmų vakarų;
60,5 proc. – erdvės būti su draugais;
57,9 proc. – diskotekų ir vakarėlių;
48,5 proc. – susitikimų su žinomais ir įdomiais žmonėmis;
46 proc. – pabėgimo kambario;
45,6 proc. – sporto užsiėmimų;
41,7 proc. – vietos, kur su draugais galima atsigerti arbatos;
39,2 proc. – erdvės su stalo futbolo, biliardo ar stalo teniso įranga
38,8 proc. – vietos, kur galima klausytis muzikos;

35,6 proc. – erdvės, kur galiu gauti aktualios informacijos
33,7 proc. – mokymai, seminarai jaunimui aktualiomis temomis
27,5 proc. – stalo žaidimų klubo;
19,4 proc. – erdvės, kur galima pasigaminti maisto
18,4 proc. – vietos, kur galima naudotis kompiuteriu
18,1 proc. – vietos su kompiuteriniais žaidimais
16,8 proc. – erdvė, kur galiu pasikalbėti su suaugusiu žmogumi man rūpimais klausimais

Šiame sąrašė nurodoma, kiek respondentams aktualios tipinės Lietuvos jaunimo centrų veiklos, orientuotos į jaunuolių pritraukimą, prasmingą laisvalaikio praleidimą. Šie duomenys gali būti naudingi planuojant jaunimo centrų, atvirų erdvių ir mobilaus darbo su jaunimu veiklas.

Edukaciniai jaunuolių poreikiai:

33,7 proc. aktualūs mokymai, seminarai jaunimui aktualiomis temomis: lyderystė, motyvacija, karjeros planavimas ir kt.;

35,6 proc. – erdvė, kurioje galiu gauti man aktualios informacijos (kur studijuoti, rasti darbą, gyvenimą užsienyje ir pan.);

16,8 proc. – erdvė, kurioje galiu pasikalbėti su suaugusiu žmogumi man rūpimais klausimais.

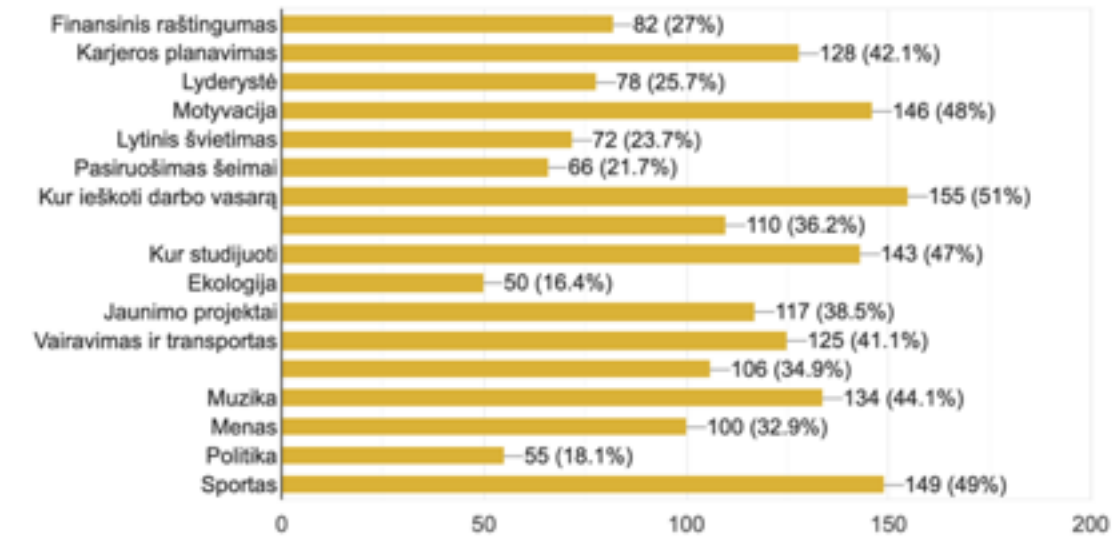
Žemiau pateikiama informacija apie jaunimo centrų socialines ir edukacines funkcijas. Norisi atkreipti dėmesį, kad **net kas šeštas respondentas**, atsakęs į šį klausimą, **išsako poreikį bendrauti su suaugusiu žmogumi jam rūpimais klausimais**. Šilutės rajono jaunuoliams svarbus emocinis palaikymas. Tai pasitvirtina analizuojant atsakymus į atvirą klausimą: „**Kokios kitos temos Jums yra aktualios, bet nebuvo paminėtos aukščiau esančiame klausime?**“ Jaunuoliams yra reikalingas suaugęs žmogaus, su kuriuo turėtų artimus santykius, su kuriuo jaunuolis galėtų kalbėtis jam aktualiais klausimais. **Emocinis palaikymas ir individualios intervencijos yra viena iš pagrindinių jaunimo darbuotojų funkcijų.**

Ryškus jaunuolių poreikis gauti jiems aktualią informaciją. **Viena iš darbo su jaunimu formų – jaunimo informavimas ir konsultavimas.** Plečiant atviro darbo paslaugas su jaunimu svarbu šią formą, paslaugą jaunimui teikti tiek jaunimo centruose, atvirose erdvėse, tiek teikiant mobilias darbo su jaunimu paslaugas.

Renkant jaunimo darbuotojų komandą svarbu suburti žmones, kurie turi stiprias individualaus darbo kompetencijas, geba dirbti jaunuoliams aktualiomis temomis, suteikti emocinį palaikymą. Jaunimo darbuotojų komandoje turėtų būti asmuo su socialinio darbuotojo, psichologo išsilavinimu arba įgyti šias kompetencijas kvalifikacijos kėlimo kursų metu.

Įvardinkite Jums aktualias temas, apie ką norėtumėte veiklą?

304 responses

Grafikas Nr. 8

Nematomos kategorijos grafike:

Kaip tvarkytis su savo emocijomis - 36,2 proc.

Ateities profesijos: influence-riai, youtuberiai - 34,9 proc.

Susisteminius respondentų atsakymus, Šilutės rajono jaunimui aktualiausias temų grupės:

Darbas, sportas, motyvacija, kur studijuoti, muzika, karjeros planavimas, vairavimas ir transportas, jaunimo projektai – šios temos yra aktualiausios, nes jaunuoliai įžvelgia tiesioginę asmeninę naudą sau ir pritaikomumą ateityje.

Kas trečiam jaunuoliui svarbus emocinis palaikymas ir gebėjimas dirbti su savo emocijomis – poreikis individualiam palaikymui.

Kas ketvirtam jaunuoliui aktualus finansinis raštingumas, mažesnė reikšmė, nei kituose panašiuose tyrimuose kituose rajonuose.

Kas penktam respondentui aktualus lytinis švietimas ir pasiruošimas šeimai.

Tik 18,1 proc. respondentų įdomi tema Politika. Mažas susidomėjimas rodo poreikį šviesti jaunuolius šia tema. Svarbu siūlyti veiklas, skatinančias pilietiškumą, aktyvų dalyvavimą, ir padėti jaunuoliams suprasti, kaip politiniai procesai susiję su jų kasdieniais gyvenimu. Tai tiesiogiai prisidėtų prie regioninio identiteto stiprinimo. **Ekologija aktuali tik 16,4 % respondentų.**

Fokus grupėje su jaunuoliais buvo aptarti šio klausimyno pasirinkimai

Emocinis palaikymas – fokus grupės respondentai teigia, kad emocinio palaikymas yra suteikiamas mokyklos psichologo, jei mokykloje dirba profesionalus specialistas. Vienas iš respondentų teigė, kad bendrauju pora kartų per mėnesį su mokyklos psichologu. Taip pat respondentai įvardino, kad ne visose mokyklose yra tokie specialistai ir ne visi jauni žmonės turi tokią galimybę, kiti bijo kreiptis.

Finansinis raštingumas Šilutės rajono jaunimui mažiau aktuali tema. Fokus grupės respondentai reagavo, kad dalis jaunuolių yra pasirinkę ekonomikas papildomai pasirenkamas pamokas ir dėl to turi šios srities žinių. Diskutuoju su jaunuoliais galima teigti, kad jų perkamoji galia yra gerokai didesnė, nei patys jaunuoliai įvardina. Jauni žmonės įvardina, kad savo reikmėms gauna 40-50 eurų mėnesiui. Nors kavinėse lankosi 10-12 kartų per mėnesį, kur gerią kavą, piešauja, kol laukia autobuso vykti namo po pamokų ar būrelio, ruošia namų darbus.

Fokus grupės respondentams ekologijos ir politikos temos atrodo aktualios, jie buvo nustebę, kad anketos respondentams šios temos mažiausiai aktualios.

Kokios kitos temos Jums yra aktualios, bet nebuvo paminėtos aukščiau esančiame klausime? (atsakė 66 respondentai)

Įvardinsime temas, kurias papildomoje apklausos skiltyje nurodė respondentai: emocinis palaikymas (psichologinės žinios, susitvarkymas su netektimi, patyčios, savęs pažinimas, kaip bendrauti su tėvais, dvasingumas); lytinis švietimas (LGBTQ+); jaunų tėvų švietimas.

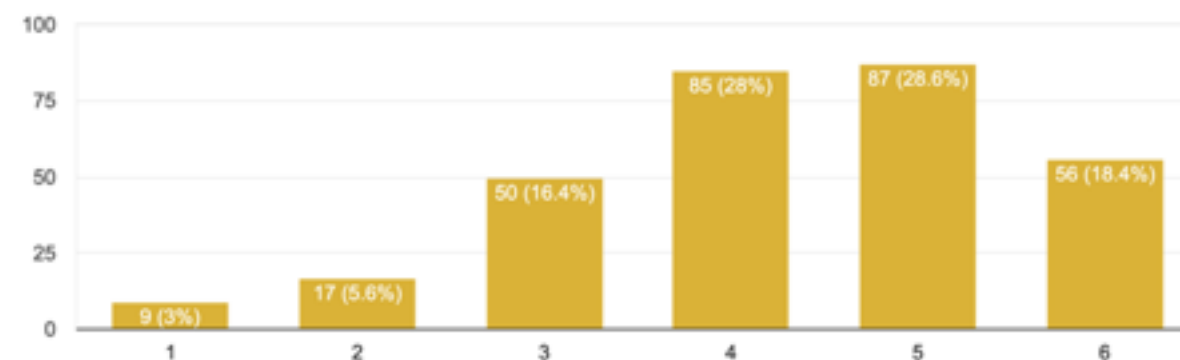
Ateityje siūlomos veiklos, temos kurioms daugiau dėmesio turėtų skirti atviri jaunimo centrai, erdvės ir mobilus darbas su jaunimu:

- » Ypatingai ryškus poreikis erdvėms būti su draugais, kur galima klausytis muzikos, bendrauti.
- » Analizuojant anketos duomenis, atrodo, kad Šilutės rajono jaunuoliai turi didesnę perkamąją galią. Didesnis poreikis komercinėms veikloms, o finansinis raštingumas, kaip tema yra mažiau aktuali.
- » Laiko organizuoti laisvalaikį turi gerokai mažiau, negu pačiam laisvalaikiui.
- » Erdvė rasti draugų, rajono jaunimą apjungiančios veiklos (savivaldybės mastu organizuojamos bendros veiklos), kurios suburia ir skatina bendrauti jaunuolius iš visos savivaldybės teritorijos. Tai galėtų būti forumai, diskusijos ar didelio masto renginiai, taip pat, pramoginiai renginiai.
- » Darbas, studijos ir karjera. Šios temos padėtų pritraukti jaunuolius į veiklas, nes jų asmeninę, tiesioginę naudą jaunuoliai suvokia geriausiai;
- » Lytinis švietimas ir pasiruošimas šeimai. Šios temos yra aktualios, dažnai neplėtojamos darbo su jaunimu srityje dėl kultūrinių ypatumų, ugdytojų kompetencijos stokos.
- » Politinis švietimas. Menkas jaunuolių susidomėjimas šia tema rodo, kad jie nesupranta, kaip ši tema susijusi su jais asmeniškai, kaip įgytas žinias galima taikyti. Ši tema svarbi ugdant ir puoselėjant regioninį identitetą.

Jaunuolių motyvacija prisidėti prie laisvalaikio organizavimo

Kiek esu motyvuotas prisidėti prie savo ir draugų laisvalaikio veiklų organizavimo? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausias)

304 responses

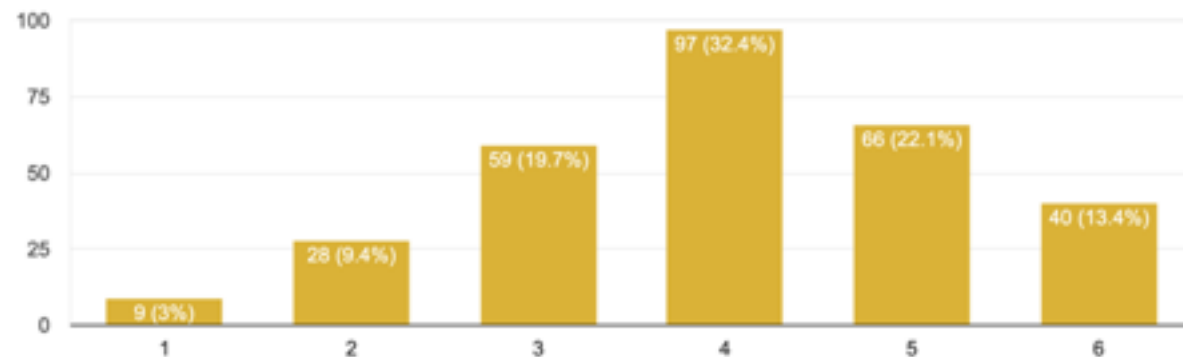

Grafikas Nr. 9

Šilutės rajone gyvenantys jaunuoliai - anketos respondentai yra motyvuoti prisidėti prie savo ir draugų laisvalaikio praleidimo organizavimo: per 75 proc. respondentų pasirinko atsakymus skalėje nuo 4 iki 6, šie vertinimai yra teigiami, tai rodo labai teigiamą požiūrį. Motyvacija yra didelė, nes jaunuoliai mato asmeninę tokio dalyvavimo teikiamą naudą.

Kiek turiu reikiamų gebėjimų ir žinių organizuoti laisvalaikio veiklas sau ir savo draugams? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

299 responses

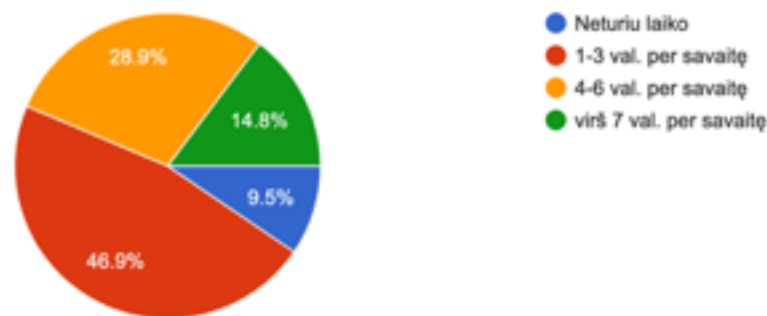

Grafikas Nr. 10

Apie 67,9 proc. respondentų teigiamai vertina savo turimus gebėjimus ir žinias prisidėti prie laisvalaikio organizavimo. Jaunuoliai jaučiasi pasiruošę prisidėti, turintys pakankamai žinių ir įgūdžių.

Kiek laiko galiu skirti savo ir draugų laisvalaikio organizavimui?

305 responses

Grafikas Nr. 11

Tik 9,5 proc. respondentų įvardino, kad neturi laiko prisidėti prie laisvalaikio organizavimo. Respondentai nurodo, kad turi mažiau laiko organizuoti laisvalaikio veiklas palyginti su tuo, kiek jie turi laiko pačiam laisvalaikiui. Tai rodo jaunuoliai vartotojišką požiūrį laisvalaikį.

SENIŪNIJŲ ANKETOS DUOMENŲ APŽVALGA

Siekiant įvertinti darbo su jaunimu poreikį ir galimybes vystyti mobilų darbą su jaunimu Šilutės rajono savivaldybėje buvo atlikta seniūnijų internetinė apklausa. Taip pat buvo surinkta informacija apie esamą jaunimo situaciją ir jaunimo poreikius iš seniūnijos specialistų perspektyvos.

Analizuojant žemiau pateiktus anketos duomenis galima teigti, kad Šilutės mieste pagal jaunuolių skaičių turi veikti atviras jaunimo centras. Šį teiginį pagrindžia ir Šilutės atviros erdvės aptarnaujamų unikalių jaunų žmonių skaičių 2019 ir 2020 metais skaičius. Jaunuolių skaičius turėtų išlikti pakankamai didelis ateinančius 5 metus ir šiuo metu atviros erdvės aptarnaujamų jaunų žmonių skaičius atitinka efektyviai veikiančio atviro jaunimo centro lygį. Siekiant gauti finansinę JRD paramą atviram jaunimo centrui, reikia įtraukti 150 unikalių jaunų žmonių per metus, Šilutės atvira erdvė 2019 metais įtraukė net 460 unikalius lankytojus.

Seniūnija	Kiek jūsų seniūnijoje gyventojų gimusių 1991 - 2000 m. (20 - 29 metų)	Kiek jūsų seniūnijoje gyventojų gimusių 2001 - 2006 m. (14 -19 metų)	Kiek jūsų seniūnijoje gyventojų gimusių 2007 - 2011 m. (9 - 13 metų)	Šeimų skaičius, kurioms teikiamos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos	Vaikų iki 14 metų skaičius, gyvenančių šeimose, kurioms teikiamos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos	Jaunuolių 14 - 18 m. skaičius, gyvenančių šeimose, kurioms teikiamos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos
Rusnės seniūnija	92	26	105	7	13	1
Kintų seniūnija	204	103	81	13	8	6
Švėkšnos seniūnija	306	96	259	14	18	6
Vainuto seniūnija	235	109	86	17	20	15
Šilutės seniūnija	1836	1224	1136	95	65	30
Gardamo seniūnija	244	108	71	10	7	5
Žemaičių Naumiesčio seniūnija	367	196	132	19	29	11
Saugų seniūnija	536	187	325	15	27	5
Katyčių seniūnija	59	34	55	10	15	8
Usėnų seniūnija	105	42	86	8	10	8
Juknaičių seniūnija	345	168	133	25	41	17

Lentelė Nr. 2

Analizuojant mokyklinio amžiaus jaunų žmonių skaičių (14-19 m.) ir būsimą jaunų žmonių skaičių (9-13 metų), darome prielaidą, kad 7 seniūnijose galima vystyti darbą su jaunimu, steigti atviras erdves arba mobilųjį darbą su jaunimu. Kintų seniūnijoje prasminga išlaikyti atvirą erdvę darbui su jaunimu, nes ši erdvė turi kvalifikuotą dirbantį specialistą ir darbas su jaunimu turi tradicijas. 2021 m. Šilutės rajono savivaldybė planuoja skirti lėšas 0,5 etato jaunimo darbuotojui Kintų atviroje erdvėje.

Vainuto, Švėkšnos, Žemaičių Naumiesčio ir Saugų seniūnijose jaunų žmonių skaičius pakankamai didelis, kad būtų prasminga vykdyti mobilų darbą su jaunimu. Rusnės ir Juknaičių gyvenvietės yra arti Šilutės miesto (apie 8 km.), todėl tikėtina, kad jaunimo centras Šilutėje galėtų suteikti paslaugas jaunimui.

Rusnės, Gardamo, Žemaičių Naumiesčio, Katyčių seniūnijų atstovai įvardina jaunimo poreikį darbui su jaunimu: reikalingos erdvės susiburti šaltuoju metų laiku, reikalinga erdvė laisvalaikio praleidimui, kultūrinei ir socializacijos funkcijoms. Katyčių seniūnija konkrečiausiai įvardina jaunimo laisvalaikio praleidimo galimybes, nes ten anksčiau veikė atvira erdvė darbui su jaunimu.

Seniūnijų atstovai taip pat mini šias jaunimo problemas: įvairesnio laisvalaikio praleidimo galimybių, ypač sporto veiklų ir infrastruktūros (uždaros). Įvardinamas poreikis finansinei ir būsto susiradimo paramai, reikalinga pagalba jaunimui susirasti darbą. Įvardinama susisiekiama problema. Minimas lyderių trūkumas jaunimo tarpe ir jaunimo vangumas įsitraukti į bendruomenės veiklas.

Dauguma seniūnijų džiaugiasi jaunimo aktyvumu, jaunimo organizacijomis, gebėjimai organizuoti veiklas ir pilietiškumu, dalyvaujant veiklose ir padedant seniūnijoms organizuojant renginius.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI VADOVAUJANTIS TYRIMO DUOMENIMIS

Analizuojant duomenis: anketų rezultatus, teisės aktų analizę ir darbo su jaunimu lauką galima teigti, kad jaunuoliai nori dalyvauti veiklose savo gyvenamojoje aplinkoje ir nori veiklų, kur galėtų būti su draugais. Atviras jaunimo centras yra erdvė, kuri atliepia esminius jaunuolių socializacijos ir laisvalaikio praleidimo poreikius Šilutės mieste, tokių pat poreikių turi ir mažųjų seniūnijų jaunuoliai.

Jaunuolių poreikius galima skirstyti į 3 grupes:

- A.** poreikis komercinėms laisvalaikio praleidimo galimybėms, tokioms kaip kavinės, kinas, boulingas ir diskotekos;
- B.** poreikis patrauklioms, nemokamoms erdvėms, kuriose galėtų būti su draugais. Jaunimo centras, kaip įstaiga neminimas, bet naudojami epitetai: laisvalaikio salė, jaunimo namai, jaunimo dienos centras. Ypatingai ryškus poreikis šaltuoju metų laiku. Taip pat jaunuoliai džiaugiasi turimomis erdvėmis ir infrastruktūra šiltuoju metų laiku. Dabar veikianti atvira erdvė veikia kokybiškai, bet ji neatitinka jaunimo poreikių ir patalpos neatitinka veiklų apimtį (patalpos yra per mažos)..
- C.** poreikis plėsti esamą sporto ir kultūrinės / meninės veiklas – daugiau sporto ir kultūrinių būrelių. Daugiau sporto infrastruktūros po stogu.

Siekiant atliepti poreikius visame rajone, svarbu: a) didinti darbo su jaunimu paslaugų prieinamumą per atvirų erdvių ir jaunimo centrų steigimą, mobilaus darbo su jaunimu vystymą, nes jauni žmonės nori dalyvauti ir veikti savo bendruomenėje (jaunimas neįvardina transporto problemos); b) susiekimo ir viešojo transporto paslaugų prieinamumo didinimą įvardina seniūnijų atstovai.

Išanalizavus anketų duomenis galima teigti, kad respondentams svarbus jaunimo informavimas ir konsultavimas. Šią darbo su jaunimu formą turi taikyti jaunimo centrai, mobilios paslaugos ir atviros erdvės turi diegti:

- » kas šeštas jaunuolis įvardijo poreikį pasikalbėti su suaugusiu jam rūpimais klausimais, tad yra poreikis darbo su jaunimu intervencijoms: emocinis palaikymas ir pagalba sprendžiant sunkius atvejus;
- » beveik 36 proc. jaunuolių (respondentų) reikia prieigos prie jiems aktualios informacijos;
- » kas ketvirtam jaunuoliui aktualus lytinis švietimas ir pasiruošimo šeimai tematika.

Tai temos, su kuriomis dirbama individualių intervencijų, metodų pagalba. Šilutės rajono jaunimo darbuotojams svarbios individualaus darbo su jaunimu kompetencijos, socialinis, psichologinis išsilavinimas bei galimybė tobulinti šias kompetencijas.

Jaunimo centras, mobilus darbas su jaunimu ar laisvalaikio organizatoriai galėtų atliepti dalį komercinių jaunuolių laisvalaikio poreikių – tokių kaip kino teatras, kavinės ar erdvė pabūti su draugais – organizuodami vienkartinės veiklas ar veiklas kartą per mėnesį (teminius vakarus).

Šilutės rajono savivaldybė jaunimo politikos stiprybė yra sistemiškas savanorystės skatinimas. Ši priemonė numatoma savivaldybės strateginiuose dokumentuose. Nacionalinis lygmuo skatina savanorystės plėtrą per Jaunimo savanoriškos tarnybos įgyvendinimą. Veiklos rezultatai Šilutės rajone yra įspūdingi, ši veiklos forma patraukli aktyviam jaunimui, kurio seniūnijų atstovų teigimu yra. Nacionalinių priemonių nepakanka, todėl svarbus didesnis finansinis Šilutės rajono savivaldybės indėlis šioje srityje.

Savanyrystės pripažinimas bei suteikiamas papildomas balas stojant į aukštąsias mokyklas labai motyvuoja jaunuolius dalyvauti ir įsitraukti. Savanyrystės įgyvendinimas per darbo su jaunimu priemones padėtų sukurti didesnę darbo su jaunimu pasiūlą ir apimtį visame rajone. Savanyrystės naudojimas darbe su jaunimu sukurtų šias pridėtines vertes:

- A.** daugiau paslaugų, veiklų jaunimui, kurias sukurs savanoriai;
- B.** asmeninis tobulėjimas ir augimas savanoriui;
- C.** motyvacija ir pavyzdžiu kitiems jaunuoliams įsitraukti ir savanoriauti;
- D.** kuriamas pozityvus bendruomenės ir viso rajono įvaizdis.

Šilutės rajono savivaldybės gyvenvietės yra didelės, turi nemažus jaunuolių skaičius, todėl svarbu sukurti galimybes jaunuoliams pažinti vieni kitus. Svarbu vykdyti apjungimo, bendras veiklas jaunimui (renginius, forumus, diskusijas). Šių veiklų metu jaunuoliai galėtų:

- A.** susipažinti vieni su kitais, bendrauti ir bendradarbiauti, kurti ryšius tarp bendruomenių;
- B.** pamatyti ir pažinti savo kraštą, stiprinti regioninę identitetą;
- C.** diskutuoti aktuliais jaunimui ir rajonui klausimais, ugdytis pilietiškumą;
- D.** bendrauti su sprendimų priėmėjais, ugdytis politinį raštingumą;
- E.** prisidėti prie rajono problemų sprendimo savo siūlymais, idėjomis ir savanorišku darbu.

Darbas su jaunimu Šilutės rajone šiandien: *situacija, problematika, iššūkiai.*

Šilutės rajono savivaldybėje teikiamos kokybiškos atviro darbo su jaunimu paslaugos, veikia 2 atviros erdvės darbui su jaunimu- Šilutėje ir Kintuose. Šilutės atvira erdvė atitinka JRD nustatytus reikalavimus, o Kintų erdvei reikalingas tik didesnis finansavimas jaunimo darbuotojo etatui (reikalingas 0,5 etato), kad atitiktų minimalius reikalavimus.

Esama situacija

Šilutės atvira jaunimo erdvė veikia Šilutės kultūros ir pramogų centre. Šiuo metu patalpos yra renovuojamos. Suteiktos laikinos patalpos yra per mažos atviros erdvės veikloms, neproporcingos jaunų žmonių kiekiui, kuris renkasi. Būsimos patalpos bus didesnės, turės skirtingas erdves, tai leis atitikti reikalavimus keliamus jaunimo centrui. 2019 metais atviros erdvės lankytojų skaičius viršijo 4,7 karto numatytą minimalų reikalavimą JRD finansavimą gaunančioms atviroms erdvėms (aptarnauti - 354 unikalūs jaunuoliai, reikalaujama - 75). Šilutės atvira jaunimo erdvė turi potencialo tapti jaunimo centru aprėpiančiu visą rajono savivaldybę, tokiu principu veikia Gargždų, Rokiškio, Rietavo, Ukmergės, Telšių ir Elektrėnų atviri jaunimo centrai ir Klaipėdos atvira erdvė. Norint pateikti išsamius pasiūlymus išanalizuosime Šilutės atviros erdvės veiklą naudojantis SSGG (angl.k. SWOT) analizės metodu.

Stiprybės (vidiniai veiksniai)	Silpnybės (vidiniai veiksniai)
<p>Veiklos apimtys 2 kartus viršija jaunimo centrui keliamus reikalavimus (2019 m. - 354 unikalūs lankytojai);Projektų rengimo patirtis ir kompetencija - erdvė gauna JRD finansavimą bei pritraukia finansavimą iš kitų programų.Kompetentingas jaunimo darbuotojas, su ilgamete patirtimi.Puikiai išvystyta savanorystės programa.Matosi aiški socialinė veiklos dimensija.Į atviros erdvės veiklas įsitraukia įvairios tikslo grupės. Įtraukta esminė atviro darbo grupė (mažiau galimybių turintys, socialinę atskirtį patiriantys);Turima įvairi, gausi atviros erdvės įranga, kuri tenkintų jaunimo centro poreikius.Organizuojami kvalifikacijos kėlimo mokymai Šilutės rajono specialistams dirbantiems su jaunimu. Vykdomas tarpžinybinis bendradarbiavimas.</p>	<p>Veiklos apimtys 2 kartus viršija jaunimo centrui keliamus reikalavimus (2019 m. - 354 unikalūs lankytojai);Projektų rengimo patirtis ir kompetencija - erdvė gauna JRD finansavimą bei pritraukia finansavimą iš kitų programų.Kompetentingas jaunimo darbuotojas, su ilgamete patirtimi.Puikiai išvystyta savanorystės programa.Matosi aiški socialinė veiklos dimensija.Į atviros erdvės veiklas įsitraukia įvairios tikslo grupės. Įtraukta esminė atviro darbo grupė (mažiau galimybių turintys, socialinę atskirtį patiriantys);Turima įvairi, gausi atviros erdvės įranga, kuri tenkintų jaunimo centro poreikius.Organizuojami kvalifikacijos kėlimo mokymai Šilutės rajono specialistams dirbantiems su jaunimu. Vykdomas tarpžinybinis bendradarbiavimas.</p>

Galimybės (išoriniai veiksniai)	Grėsmės (išoriniai veiksniai)
<p>Siekiant gauti JRD skiriamą paramą 2022 metams darbui su jaunimu iki 2021 m. gegužės 1 d. reikia keisti Šilutės kultūros ir pramogų centro nuostatus, prie tikslų įvardinant darbą su jaunimu. Šią atsirandančią prievolę galima išnaudoti plečiant atviros erdvės veiklą į: Padalinio, Atviro jaunimo centro steigimą. Jaunimo centrą plėsti paskiriant / deleguojant mobilaus darbo su jaunimu, individualaus darbo su jaunimu ir jaunimo informavimo ir konsultavimo funkcijas. Siekiant atliepti darbo su jaunimu vizija 2030, siūloma numatyti vieno langelio principu (angl. k. one-stop shop) veikiančio jaunimo centro viziją. Jaunimo darbuotojas turi patirties steigiant atviras erdves, todėl pajėgtų inicijuoti ir koordinuoti centro atsiradimą ir naujų darbo su jaunimu funkcijų taikymą. Atitinkant formalius kriterijus jaunimo centrui galima gauti didesnę finansavimą. Erdvėms skiriamas finansavimas iki 9000 Eur, Centrams - 16 000 eur, mobiliam darbui - 16 000 eur metams.</p>	<p>Naujų darbuotojų suradimas, įtraukimas, apmokymas. Tai viso sektoriaus iššūkis su kuriuo susiduriama. Didėjant funkcijų kiekiui ir darbuotojų komandai, administruojamų projektui kiekiui atsiranda poreiki jaunimo centro vadovui / vadybininkui (pvz.: direktoriaus pavaduotojui darbui su jaunimu); Siekiant kurti efektyvias darbo su jaunimu sistemas, kryptingai vystyti jaunimo centrą, svarbu turėti 3-5 metų strategiją. Siekiant užtikrinti kokybišką darbą su jaunimu ir efektyvią plėtrą, svarbu užtikrinti komandines supervizijas dirbantiems su jaunimu. Tai padės mažinti įtampas ir konfliktus komandoje. Kuriant naujas veiklas ir kryptis, svarbu turėti sistemas institucionalizuoti patirtį: procedūrų aprašymai, sutartys, veiklos planai, darbuotojų pareigybinės nuostatos. Veikloje reikia palikti lankstumo siekiant atitikti besikeičiančius jaunimo poreikius.</p>

Lentelė Nr.3

Kintų atvira erdvė

Kintų atvira erdvė veikia stiprioje bendruomenėje, jos ašis yra mokykla. Atvira erdvė Kintuose veikia mokykloje, ji turi savo tradicijas, alumni klubą. Erdvėje dirba kompetentingas, kvalifikuotas jaunimo darbuotojas (vyras). Erdvėje vykdo apjungimo veiklas, įtraukia kitų seniūnijų ir savivaldybių jaunus žmones į veiklas. Iš vidinių resursų geba finansuoti tarptautines išvykas. Skyrus papildomą finansavimą, kuris būtų naudojamas suformuoti 0,5 jaunimo darbuotojo etatui būtų įmanoma pretenduoti į JRD skiriamą finansavimą atviroms erdvėms iki 9 000 eurų.

Darbas su jaunimu Katyčių seniūnijoje

Katyčių seniūnijoje anksčiau veikė Atvira erdvė darbui su jaunimu. Iš anketų duomenų, fokus grupių ir interviu matosi, kad bendruomenė prisimena šią paslaugą jaunimui. Seniūnija konkrečiai įvardina poreikį tokioms veikloms, jauni žmonės yra girdėję arba dalyvavę veiklose, todėl mobilus darbas su jaunimu turėtų lengvai prigyti šioje bendruomenėje ir sulaukti palaikymo

Darbo su jaunimu paslaugų prieinamumas Šilutės rajono savivaldybėje

Darbo su jaunimu apimtis Šilutės rajono savivaldybėje reikėtų didinti nuo 2 iki 4 kartų. JRD rekomendacijose teigiama, kad 1 jaunimo centras gali aptarnauti apie 10 000 gyventojų bendruomenę. Šilutės rajono savivaldybėje yra 11 seniūnijų, iš kurių pagal seniūnijų pateiktus duomenis (Lentelė Nr. 2) net 8 yra tikslinga vykdyti darbo su jaunimu paslaugas dėl reikšmingo jaunuolių nuo 14 iki 19 metų skaičiaus (virš 80 jaunuolių), per ateinančius 4 metus taip pat numatomi panašūs lankytojų srautai (duomenis apie 9 – 13 metų vaikus iš lentelės nr. 2).

Modeliuojant prielaidas darbo su jaunimu paslaugų plėtrai Šilutės rajono savivaldybėje svarbu aptarti pavyzdžius iš kitų Lietuvos savivaldybių, kurios turi išplėtotą darbo su jaunimu paslaugų tinklą arba jį šiuo metu plėtoja.

Savivaldybės, turinčios išplėtotas paslaugas

Telšių rajono savivaldybė (virš 39 000 gyv.)

Telšių rajono savivaldybėje veikia 1 atviras jaunimo centras (Telšių mieste), 1 atvira erdvė Varniuose, teikiamos mobilios darbo su jaunimu paslaugos 5 seniūnijose (1 kartą per savaitę). Visos paslaugos savivaldybėje teikiamos centralizuotai iš atvirojo centro, nors praeityje atvira erdvė priklausė Varnių kultūros centrui. Ilgainiui siekiant užtikrinti kokybę, atvira erdvė buvo prijungta prie centro. Mobiliojo darbo su jaunimu paslaugos šioje savivaldybėje teikiamos jau 10 metų, per šiuos metus paslaugos buvo teikiamos bent 7 gyvenvietėse. Taip pat Telšių jaunimo centras valdo **patirtinio** mokymosi centrą Džiuginėnų kaime, kuriame teikia mokymo paslaugas jaunimo grupėms. Šiame centre nuolat dirba 5–8 darbuotojai. Šio centro veikloje labai svarbios jaunimo apjungimo veiklos, suburiamas rajono jaunimas. Centras teikia paraiškas JRD finansavimui gauti.

Šiaulių rajono savivaldybė (virš 41 500 gyv.)

Ši savivaldybė yra viena iš šešių „žiedinių“ didžiuosius Lietuvos miestus supančių savivaldybių. Šioje savivaldybėje darbo su jaunimu paslaugas teikia Atviras Šiaulių rajono jaunimo centras (asociacija), šis jaunimo centras yra išlaikomas privataus verslo, veikla vykdoma įmonės patalpose. Šis jaunimo centras veiklą Kuršėnų mieste (gyv. virš 10 000) su pertraukomis vykdo virš 20 metų. Mobiliojo darbo su jaunimu paslauga vykdo Šiaulių rajono švietimo pagalbos tarnyba (savivaldybės biudžetinė įstaiga). Mobiliojo darbo su jaunimu paslaugos teikiamos penkerius metus. Šiuo metu paslaugos yra teikiamos 5 gyvenvietėse nuo 14.30 – 18.30 val. vieną kartą per savaitę. Įstaiga turi nuosavą automobilį, kuris yra naudojamas skirtingoms tarnybos funkcijoms vykdyti, viena jų – teikti mobilios darbo paslaugas. Mobilios darbo paslaugas teikia 2 darbuotojai. Abi įstaigos teikia paraiškas JRD finansavimui gauti.

Klaipėdos rajono savivaldybė (virš 60 000 gyv.)

Ši savivaldybė taip pat yra „žiedinė“ savivaldybė. Gargždų atviras jaunimo centras teikia: atviro jaunimo centro, mobilaus darbo su jaunimu, jaunimo informavimo ir konsultavimo, tarptautinių projektų ir savanorių koordinavimo, psichologo, darbo su NEET jaunimu paslaugas. Centre, be administracijos, 6 asmenys dirba tiesiogiai su jaunimu (2 atvirajame centre, 2 mobiliame darbe, psichologas, ir projektų vadovas, kuris atlieka ir informavimo specialisto pareigas). Šis centras įgyvendina vieno langelio principu veikiančio jaunimo centro funkcijas.

Klaipėdos rajono savivaldybė turi 11 seniūnijų, 5-se seniūnijose darbo su jaunimu paslaugos neteikiamos. Seniūnijose dirbantys tarpžinybinio bendradarbiavimo koordinatoriai pateikė savivaldybei prašymą, kad mobilios paslaugos jaunimui būtų teikiamos 2021 m. ir likusiose 5-se seniūnijose, kur paslaugos dar nėra teikiamos. Toliausiai nutolusi seniūnija nutolusi nuo Gargždų 60 km.

Savivaldybės, plėtojančios paslaugas

Elektrėnų savivaldybė (virš 23 900 gyv.)

Elektrėnų savivaldybėje veikia Elektrėnų atviras jaunimo centras, kuris yra Elektrėnų kultūros centro padalinys. Jaunimo centro veikla prieš 3 metus buvo išplėta iš atviro erdvės, veikusios 8 metus. Vievio Kultūros centre 5 metus veikia atvira erdvė darbei su jaunimu. 2019 metais Elektrėnų kultūros centras su mokinių ir jaunimo organizacija „Idėja“ 6 mėn. išbandė mobiliojo darbo su jaunimu paslaugas 6 seniūnijose, lankydami jas sutartu grafiku kartą per dvi savaites.

Nuo 2020 metais mobiliojo darbo su jaunimu paslaugos buvo teikiamos Elektrėnų savivaldybės 6 gyvenvietėse, 1 kartą per 2 savaites. 1 darbuotojas dirbo tik su mobiliomis paslaugomis, o 3 dirbo ir jaunimo centre, ir 2-se bendruomenėse. Centras teikia paraiškas JRD finansavimui gauti.

Elektrėnuose paslaugos yra teikiamos miesteliuose, kur neveikia mokyklos, jaunuoliai įvardija didelę susibūrimų po pamokų gimtajame miestelyje teikiamą pridėtinę vertę.

Socialinė įmonė „Socialinė iniciatyva“ (veikianti Pasvalio rajono ir Biržų rajono savivaldybėse, pilotuoja paslaugas Anykščių rajone)

Ši socialinė įmonė buvo įsteigta gavus VVG paramą mobilioms paslaugoms su jaunimu teikti. Ši įmonė gavo projektinę paramą transportui (mikroautobusui) įsigyti bei paramą darbuotojų įdarbinimui. Biržų rajono ir Pasvalio rajono savivaldybėse mobilios paslaugos teikiamos 3 gyvenvietėse kartą per savaitę. Kiekvieną savivaldybę aptarnauja skirtinga komanda, kurią sudaro vyras ir moteris. Savivaldybės perka paslaugas iš įmonės. 1 metų paslaugų kainą už mobilaus darbo su jaunimu vykdymą siekia apie 30 000 eurų.

Socialinė įmonė įvardina, kad siekiant teikti projekto paraišką JRD finansavimui gauti, gebėti demonstruoti rezultatus ir įtikinti politikus reikalingas mobiliojo darbo pilotavimas, bent 6 mėn. Tokios paslaugos kaina siektų 16 000 eurų.

Šilutės rajono savivaldybei siūloma

Siūlomos alternatyvos:

1 Alternatyva

Pagal gyventojų Šilutės rajono savivaldybės strategiją savivaldybės teritorijoje turėtų būti atviro jaunimo centras Šilutėje ir 6 atviro erdvės darbai su jaunimu. Jaunimo centras veiktų Šilutėje. Rekomenduojama reorganizuoti Šilutės atvirą erdvę į jaunimo centrą, nes šiai dienai jau išpildoma didžioji dalis formalių reikalavimų. Atviro erdvės rekomenduojama išlaikyti Kintuose, atgavinti Katyčiuose. Svarbu stebėti jaunų žmonių skaičiaus kaitą Katyčiuose. 4 erdves rekomenduojama steigti Saugų, Švėkšnos, Vainuto ir Žemaičių Naumiesčio seniūnijose, kur bendruomenės įvardija poreikius.

Šią alternatyvą įmano įgyvendinti reorganizavus Šilutės atvirą erdvę į jaunimo centrą ir padidinus jaunimo darbuotojų etatų skaičių iki 2, bei įkuriant 6 darbo vietas po 0,5 etato atvirose erdvėse seniūnijose. Tikėtinas iššūkis, nes 4 seniūnijos liktų be erdvių, dėl to kils diskusijų. Siūloma pilotuoti darbą su jaunimu bent 4 mėn. rugsėjį – gruodį, keliose seniūnijose, kad būtų galima įvertinti poreikį kiekvienoje seniūnijoje ir jaunų žmonių reakcijas į naujas veiklas. Bei prieš pasirenkant seniūniją reikėtų tikintis su bendruomenėmis ir jaunais žmonėmis, žiūrėti kokios būtų jų reakcijos ir susidomėjimas.

2 Alternatyva

Isteigti atvirą centrą Šilutėje su ambicija / siekiu, kad iki 2025-27 metų jis taps vieno langelio principu veikiantis jaunimo centras, kuris teiks mobilaus darbo, jaunimo informavimo ir konsultavimo, atviro centro paslaugas. Isteigus tokį centrą siūloma turėti 5 etatus: 1 projektų vadovo, 2 etatai dirbti su jaunimu atvirame jaunimo centre ir 2 etatai teikti mobilaus darbo su jaunimu paslaugas 5-se seniūnijose. Mobilaus darbo su jaunimu vykdymas iš jaunimo centro dažniausias pasirinkimas Lietuvoje, nes tai leidžia užtikrinti kokybę ir yra palaikymas iš institucijos, naudotis turima infrastruktūra, įranga ir sukaupta patirtimi. Po poros metų siekiant padengti visą savivaldybės teritoriją reikia įkurti 2-ą mobilių jaunimo darbuotojų komandą.

Jei savivaldybė pasirinktų šią alternatyvą, ji būtų pirmoji savivaldybė Lietuvoje, kurioje dirba 2 mobilios jaunimo darbuotojų komandos.

Šiuo principu veikia Gargždų atviras jaunimo centras, turi nurodomą darbuotojų skaičių, atlieka siūlomas funkcijas. Gargždų jaunimo centras ieško galimybių paleisti 2-rą mobilią komandą, kuri aptarnautų likusias 5 iš 11 seniūnijų, kuriose šiai dienai neteikiamos darbo su jaunimu paslaugos.

3 Alternatyva

Išlaikyti atviras erdves Šilutėje ir Kintuose, įsteigti papildomai 4-ias erdves ir teikti 5-iose seniūnijose mobilies paslaugas jaunimui. Ši alternatyva būtų pigiausia. Bet ši alternatyva neišnaudotų potencialo iš Šilutės atviros erdvės padaryti jaunimo centrą, kuri jau dabar atitinka didžiąją daugumą reikalavimų. Šioje alternatyvoje būtų sudėtinga užtikrinti veiklos kokybę, veiklos tęstinumą, nes erdvės steigiamos prie skirtingų įstaigų. Telšių raj. patirtis rodo, kad siekiant užtikrinti kokybę, svarbus vieningas supratimas apie darbą su jaunimu, vadovų supratimas apie veiklą. Telšiuose rajone atvira Varnių erdvė pradžioje veikė po Varnių kultūros centru, bet ilgainiui buvo perkelta po Telšių jaunimo centru.

Alternatyvų palyginimas

Didžiausią poveikį savivaldybės mastu turėtų 2 ir 3 alternatyvos, nes paslaugos jaunimui aprėptų visas savivaldybės seniūnijas ir pasiektų didesnę jaunuolių skaičių. Pirmas Šilutės rajono prioritetą turi būti atviro jaunimo centro įsteigimas per 2021 metus, nes papildomi žmogiškieji resursais (papildomi jaunimo darbuotojai) leistų išplėsti veiklos apimtį, pritraukti papildomas lėšas ir pasirošti, bei pilotuoti mobilių darbą su jaunimu, anksčiausiai 2021 metų rugsėjį. Antras etapas, mobiliojo darbo su jaunimu atsiradimas nuo 2022 metų sausio, 5-iose seniūnijose. Mobilijų paslaugų jaunimui inicijavimo etapas užtrunka nuo apie 6 mėnesius, kai vyksta paslaugų pilotavimas, bendradarbiavimas su bendruomene ir kontaktų su jaunimu užmezgimas. 2022 metams būtų įmanoma pritraukti papildomą finansavimą mobiliam darbui su jaunimu Šilutės rajono savivaldybėje iš JRD.

Rekomenduojama mobilaus darbo su jaunimu paslaugas teikti 1-o karto per savaitę grafiku. Minimalus reikalavimas - 1-ą kartą per 2 savaites - sudėtingas dėl to, kad jaunimo darbuotojams painiojasi procesai su bendruomenėmis ir jaunais žmonėmis, jei jų yra daugiau nei 6 ir bendruomenės ir jaunimas ilgainiui prašo dažnesnių susitikimų. Mobilijame darbe su jaunimu sudėtinga, bet labai svarbu, kad su kiekviena bendruomene reikia kurti, palaikyti ir puoselėti santykius.

Darbo su jaunimu finansavimo modeliai:

Dauguma Lietuvoje veikiančių atvirųjų jaunimo centrų yra įsteigti ir išlaikomi savivaldybių (patalpų ir darbuotojų išlaikymas). JRD projektinė parama atviriems jaunimo centrams yra papildomas finansavimas kasdienių veiklų vykdymui, papildomų darbuotojų samdymui. Projektinį finansavimą Lietuvoje gauna beveik kas antras jaunimo centras.

Atviros erdvės darbui su jaunimu veikia jau egzistuojančiose įstaigose (dažniausiai kultūros centruose, bibliotekose, taip pat, daugiafunkčiuose centruose). Atvirą darbą vykdo įstaigos darbuotojas, kuriam pilnai arba iš dalies deleguojama ši funkcija. Projektinę paramą atvirų erdvių veiklai iš JRD gauna tik apie 15 proc. visų atvirų erdvių Lietuvoje.

Jaunimo centro išlaikymas metams vidutiniškai kainuoja nuo 35 000 iki 50 000 eurų. Maži jaunimo centrai turi 2-u jaunimo darbuotojo etatus ir virš 100 m² patalpas, kurias reikia išlaikyti. Didieji jaunimo centrai turi 5-8 darbuotojus, taiko įvairias darbo su jaunimu formas, turi kelis padalinius (pvz. centras ir erdvės, centras ir mobili komanda).

Siekiant kokybiškai atlikti užduotį suformuluotą šiai analizei pateikiami skaičiavimai, kiek kainuotų vystyti mobilų darbą su jaunimu Šilutės rajone.

JRD duomenimis, mobilųjį darbą su jaunimu Lietuvoje 2021 metais planuoja vykdyti virš 20 įstaigų ir organizacijų. JRD finansuoja 9 mobilaus darbo su jaunimu projektus (2020 metais), planuojama finansuoti 10-15 projektų 2021 metais. Pagrindinis finansavimas šiai darbo su jaunimu formai yra gaunamas iš savivaldybių lėšų.

Galimybių studijoje minima socialinio verslo įmonė „Socialinė iniciatyva“ veiklą pradėjo vykdyti tik nuo 2019 m. rugsėjo. Ši įmonė gavo VVG paramą socialinio verslo pradžiai. Už paramą įsigijo transportą, priemones bei gavo paramą įsidarbinimo kompensavimui. Įmonės skaičiavimais mobiliojo darbo socialinių paslaugų kaina metams yra 32 000 eurų, ši suma padengia 2-ų darbuotojų atlyginimus ir kuro, veiklos išlaidas. Ši veikla neneša pelno įmonei.

Jaunimo darbuotojų atlyginimas yra vienas didžiausių iššūkių vystant šias paslaugas jaunimui. Atlyginimo koeficientas skiriasi nuo įstaigos viešosios politikos srities (pvz., švietimo, kultūros, socialinės). Dažnai atlyginimai yra šiek tiek didesni nei minimalūs.

Rengiant galimybių studiją aptarsime 2 galimus finansavimo modelius mobiliojo darbo su jaunimu paslaugų vystymui Šilutės rajono savivaldybėje. Mobilusis darbas su jaunimu yra viena iš darbo su jaunimu formų, kuri remiasi atviro darbo su jaunimu paradigma. Šios darbo su jaunimu formos pagrindinis privalumas – didesnė teritorinė aprėptis. Ši darbo su jaunimu forma Lietuvoje taikoma kaimiškose teritorijose. Darbas su jaunimu gatvėje yra alternatyvi forma, kuri taikoma miestuose.

Lietuvoje egzistuoja 2 finansavimo modeliai:

- 1.** Savivaldybės finansuojamos mobilaus darbo su jaunimu paslaugos;
- 2.** Socialinio verslo vykdomos mobilaus darbo su jaunimu paslaugos.

Lentelėje pateikiami baziniai skaičiavimai, kiek paslaugos teikimas galėtų kainuoti steigiant papildomas darbo vietas esamoje infrastruktūroje. Apskaičiuojant šios paslaugos steigimo kainą neįskaičiuotas patalpų išlaikymas, nes esama praktika rodo, kad šios paslaugos teikiamos kitų savivaldybės įstaigų patalpose (kurios yra išlaikomos savivaldybės) arba bendruomenių patalpose. Taip pat daroma prielaida, kad jaunimo darbuotojų komanda dirbs iš veikiančio jaunimo centro, kur turės darbo vietą administraciniam darbui bei galės pasinaudoti dalimi jau turimos įrangos ir priemonių.

2. Socialinio verslo modelis:

Socialinė įmonė „Socialinė Inicatyva“ nuo 2019 m. rugsėjo teikia mobilaus darbo su jaunimu paslaugas. Ši įmonė buvo įsteigta naudojantis VVG parama verslo steigimui. Iš paramos buvo finansuojamas transporto priemonių, darbo priemonių įsigijimas, jaunimo darbuotojų atlyginimai.

Įmonės paskaičiavimais, siekiant mobilaus darbo su jaunimu paslaugų teikimo 5 kaimiškose vietovėse vienoje savivaldybėje, 1-o apsilankymo per savaitę grafiku, kai vienu metu dirba 2 kvalifikuoti jaunimo darbuotojai, paslaugų kaina 1 metams siekia 42 000 eurų. Pasinaudojus VVG subsidija šių paslaugų kaina kompensuojama iki 32 000 eurų per metus.

Papildomas finansavimas mobiliam darbui su jaunimu

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 metais pradėjo finansuoti mobilų darbą su jaunimu. 2020 metams buvo skirta 100 000 eurų papildomai finansuoti mobilaus darbo su jaunimu paslaugas visoje Lietuvoje. JRD sulaukė 17 projektų paraiškų, 9 projektai buvo finansuoti, šiems projektams buvo skirta nuo 7 000 iki 12 000 eurų. Galima teigti, kad konkurencija šiai paramai gauti yra didelė, todėl tikėtis paramos yra sudėtinga. Analizuojant 2020 metų finansavimo konkurso rezultatus, matoma, kad konkurencija išlieka didelė: tam, kad būtų finansuota, paraiškai reikėjo surinkti mažiausiai 54 ekspertų vertinimo balus iš 61 galimo (maksimalaus). 2021 metams finansavimas didėja tiek programai (iki 200 000 eurų), tiek projektui (iki 16 000 eurų), bet taip pat didėja konkurencija, paraiškų pateikta virš 20.

Darbo su jaunimu kokybės užtikrinimo kriterijai

Rekomenduojama Šilutės rajono savivaldybės administracijai peržiūrėti ir pakeisti rekomendacijas atvirųjų jaunimo centrų ir atvirųjų jaunimo erdvių veiklos kokybės užtikrinimui. Šis aprašas turėtų atspindėti esamas darbo su jaunimu tendencijas, apžvelgti esminius kokybės užtikrinimo kriterijus, keliamus vykdant nuolatinį, stacionarų darbą su jaunimu, bei atitikti 2020 m. spalio 28 d. Nr. A1-1048 SADM ministro įsakymu patvirtintus naujus ir atnaujintus darbo su jaunimu kokybės aprašus.

Siekiant užtikrinti kokybišką mobiliojo darbo su jaunimu įgyvendinimą, reikia parengti savivaldybės mobiliojo darbo su jaunimu veiklos kokybės užtikrinimo tvarkos aprašą, vadovaujantis Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintu Mobilaus darbo su jaunimu veiklos aprašu (SADM ministro įsakymas 2020 m. spalio 28 d. Nr. A1-1048).

Šilutės rajono savivaldybės jaunimo politikos įgyvendinimo programose kryptingai formuojami prioritetai jaunimo sričiai trumpos ir vidutinės trukmės laikotarpiu. Siekiant įtvirtinti darbo su jaunimu kokybę, iki 2023 metų reikėtų parengti Šilutės rajono darbo su jaunimu koncepciją, dokumentą, kuris aprašo šioje srityje vykdomas veiklas, procedūras, pasiekimus ir kryptis.

Ši priemonė padėtų kaupti ir sisteminti institucinę atmintį darbo su jaunimu srityje, taip pat sukauptą informaciją perduoti naujiems prisijungusiems jaunimo darbuotojų komandos nariams. Toks įrankis plačiai taikomas Brandenburgo žemėje, Vokietijoje.

Siekiant užtikrinti darbo su jaunimu veiklos kokybę, turi būti vykdomas nuoseklus darbo su jaunimu poveikio planavimas, rengiami metiniai planai bei vykdomas poveikio ir rezultatų vertinimas, duomenų sisteminimas. Gauti rezultatai turi būti viešinami, komunikuojama darbo su jaunimu sukurta pridėtinė vertė.

Rengiant projektų paraišką JRD konkurso darbuotojui svarbu remtis veiklos vertinimu ir darbo su jaunimu savivaldybėje koncepcija. Susisteminta ir kaupiama savivaldybės informacija padės kokybiškai suplanuoti veiklas ir pritraukti reikiamą papildomą finansavimą veikloms.

Išanalizavus Telšių rajono ir Elektrėnų savivaldybės patirtis galima teigti, kad efektyviausias darbo su jaunimu paslaugų, kurios apima skirtingas darbo su jaunimu formas, valdymas yra centralizuotas. Tai yra kai mobilusis darbas su jaunimu organizuojamas iš atvirojo jaunimo centro. Šilutės rajono savivaldybei siūloma pirma įsteigti jaunimo centrą, o tik po to kurti mobiliojo darbo funkciją. Šią paslaugą siūloma pilotuoti iš esamo jaunimo centro, kuriame veikia kokybės užtikrinimo sistema, centras yra nacionalinės darbo su jaunimu bendruomenės dalis. Ilgainiui galima svarstyti apie steigimą atskiros įstaigos, kuri administruotų ir kuruotų jaunimo centrą, atviras erdves ir mobilųjį darbą su jaunimu.

Esminė JRD kokybės užtikrinimo priemonė yra jaunimo darbuotojų supervizijos. Sukūrus papildomas paslaugas, svarbu užtikrinti reguliarias supervizijas visiems savivaldybės jaunimo darbuotojams. Šių supervizijų metu būtų analizuojami probleminiai atvejai bei konsoliduojamas jaunimo darbuotojų kolektyvas ir tobulinama jų kvalifikacija.

Esminė prielaida kokybiškam darbui su jaunimu yra turėti profesionalius abiejų lyčių jaunimo darbuotojus jaunimo centre ir mobilių darbuotojų komandoje.

Tarpžinybinis bendradarbiavimas ypač svarbus mobiliajame darbe. Vienas asmuo iš mobilių darbuotojų komandos turi skirti bent 20 proc. savo laiko santykių su bendruomene palaikymui ir kūrimui. Taip pat ši funkcija yra svarbi atviro jaunimo centro ir atviros erdvės veikloje.

Darbo su jaunimu ir jaunimo politikos plėtros kryptys

Atlikus suinteresuotųjų grupių apklausas, išanalizavus anketos duomenis bei atlikus kontrolinę diskusiją renginio metu, galima įvardinti šias darbo su jaunimu kryptis:

Jaunimo informavimo svarba – jaunuoliai nežino, kokios galimybės egzistuoja Šilutės rajono savivaldybėje ir už jo ribų. Informacinis darbas su jaunimu, gebėjimas nukreipti yra viena iš pagrindinių jaunimo darbuotojų funkcijų. Įvardijamas didelis poreikis tokio pobūdžio veikloms.

Gargždų atviras jaunimo centras turi 1 jaunimo darbuotoją, kuris yra atsakingas už jaunimo informavimą ir konsultavimą. Tokią funkciją siūloma turėti ir Šilutės atviraime jaunimo centre.

Atsižvelgiant į apklausos rezultatus, Šilutės rajono savivaldybė turėtų svarstyti galimybę steigti jaunimo įdarbinimo programą, kuri būtų skirta jaunuoliams įgyti pirmąją darbinę patirtį, dirbant vasarą. Tokios programos veikia 15-koje Lietuvos savivaldybių. Savivaldybės kompensuoja dalį jaunuolių atlyginimo. Anketos duomenys rodo, kad informacija apie įsidarbinimą vasarą (51,1 % respondentų), karjeros planavimą (42 % respondentų) yra labai aktuali Šilutės rajono jaunuoliams.

Elektrėnų savivaldybės jaunimo vasaros užimtumo ir integracijos į darbo rinką programa jau vykdoma trejus metus. 2018 metais šiai programai savivaldybė skyrė 7 600 eurų, 2019 ir 2020 metais po 15 000 eurų. 2018 metais šios programos galimybėmis pasinaudojo – 25 jaunuoliai, 2019 metais – 28 jaunuoliai, 2020 metais programa pasinaudos bent 22 jaunuoliai.

Programos veikimo principas: darbdaviams savivaldybė už pradirbtą jaunuolio mėnesį 2018 metais pervesdavo 200 eurų (pusę minimalaus atlyginimo tuo metu), 2019 metai – 215 eurų. Programos galimybėmis naudojosi jaunuoliai nuo 14 iki 19 metų, kurie mokosi Elektrėnų savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose. 2020 metais po karantino vasarą įmonės labai vangiai darbino jaunuolius, dėl kintančių COVID-19 pandemijos saugumo reikalavimų, bei mažo poreikio leisti darbuotojus į atostogas. Todėl paramos suma buvo padidinta iki 320 eurų už vieną jaunuolį mėnesiui. Maksimali suma, kurią įmonė galėjo gauti už 1 jaunuolį 640 eurų (už 2 mėnesius). Kasmet atsiranda jaunuolių, kurie darbuojasi įmonėse po programos pasibaigimo, mokslo metų metu dirba po pamokų ar savaitgaliais. Čia galima susipažinti su programos video pristatymu (<http://bit.ly/39wLOIT>).

Darbas su vietiniu identitetu (vietinis pilietiškumas). Jaunuoliai nemato galimybių kurti savo gyvenimą Šilutės rajono savivaldybėje, o laisvalaikio praleidimo galimybėmis Šilutės rajonas konkuruoja su Klaipėdos, Palangos, Tauragės miestais. Kuriant tiesioginio dalyvavimo struktūras ir suteikiant galimybę jaunimui prisidėti prie savivaldybės ir savo problemų sprendimo galima stiprinti vietinį jaunuolių identitetą. Galimos priemonės, kurios efektyviai taikomos Vakarų Europos šalyse:

A. Skirstant savivaldybės biudžetą, planuojant veiklas ar infrastruktūros plėtrą- taikyti jaunimo dalyvavimo principą (angl. k. – participatory budget), kai jaunuoliai viešo renginio metu gali spręsti, ko jiems labiausiai reikia, pagal tai savivaldybė įrengia erdves, inicijuoja veiklas, sukuria infrastruktūrą;

B. Kita priemonė galėtų būti stipendijos jaunimo iniciatyvų įgyvendinimui. Tokia stipendija galėtų būti skiriama pristačius idėją, už šių lėšų panaudojimą nebūtų reikalaujama atsiskaityti. Vietintelis reikalavimas – viešinti idėjos įgyvendinimą. Šilutės rajono savivaldybėje turi stipendijų skyrimo tvarką studentams planuojantiems po studijų grįžti gyventi ir dirbti į Šilutės rajoną. Šios tvarkos principu galima kurti naują tvarką skirti stipendijas skatinančias jaunimo iniciatyvas.

C. Jaunimo problemų hakatonai – organizuoti kasmetinius renginius, kurių metų jaunuoliai susirinktų įvardinti ir aptarti savivaldybės problemas. Šis renginys galėtų fokusuotis į mokinių savivaldas, jaunimo organizacijų narius ir jaunimo centrų bei erdvių lankytojus. Tai galėtų būti priemonė įgyvendinti jaunimo dialogą (struktūrinį dialogą) tarp jaunuolių, politikų bei verslo atstovų.

Egzistuoja didelis jaunuolių poreikis komercinėms laisvalaikio veikloms, bet jų perkamoji galia (jų nuomone) yra menka. Jaunimo centrai suteikdami panašias paslaugas už jaunimui patrauklią kainą galėtų iš dalies tenkinti šiuos poreikius (pvz.: kavinė, suši baras, kinas). Kartą per mėnesį galėtų būti organizuojami ir teminiai renginiai, atliepiantys šiuos poreikius.

IŠVADOS

Šilutės rajono savivaldybėje darbo su jaunimu apimtis tikslinga didinti 3-4 kartus pagal gyventojų skaičių. Esminis iššūkis – tolygiai pasiskirstę gyventojai mieste ir gyvenvietėse. Todėl siūloma kurti mobiliojo darbo su jaunimu paslaugų komponentą, kuris padėtų užtikrinti reikalingą teritorinę aprėptį.

Savivaldybės strateginiai dokumentai ir vidinės tvarkos numato darbo su jaunimu paslaugų plėtrą bei kokybės užtikrinimą. Turima darbo su jaunimu infrastruktūra fragmentiška – Šilutės atviras jaunimo erdvė ir Kintų atvira erdvė yra nepakankama bazė darbo su jaunimu formų plėtrai.

Šilutės rajono savivaldybėje egzistuoja visos prielaidos kokybiškų darbo su jaunimu paslaugų plėtrai, pirmas žingsnis turėtų būti atviro jaunimo centro steigimas ir didesnių žmogiškųjų resursų skyrimas, o po to siūloma vystyti mobilų darbą su jaunimu.